

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Τρίτος

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτησίαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6

23 Ἰανουαρίου 1877

Ἡ ἐπομένη βιογραφία τοῦ πρό τινος ἐπισκεφθέντος τῆς Ἀθήνας Δὸν Κάρλου ἐγράφη ἐπὶ τῇ βίβῃ πληροποριῶν, ἧς λίαν εὐμενῶς ἐχορήγησεν ἡμῖν ὁ συνοδοῦν αὐτὸν ὑπασιστής του Μαρκήσιος Δὸ Βεραϊδίτζα. Χάρη δὲ τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἑστίας προσέσσωμεν τῆς βιογραφίας ταύτης ὀλίγα τινα περὶ τῆς ἀφορμῆς τῶν Καρλιστικῶν πολέμων, ἅτινα ὀφείλομεν εἰς τὴν προθυμίαν λογίου συνεργάτου ἡμῶν, μὴ ἱστορικοῦ μὲν, ἀλλὰ περὶ ἱστορικῆς μελέτης ἀσχολουμένου.

Σ. τ. Δ.

Φερδινάνδος ὁ Ζ΄, βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας, ἐκ τῶν προτέρων αὐτοῦ γάμων δὲν εἶχεν ἀποκτηθεὶς τέκνα, ἐπομένως ἐπίδοξος διάδοχος αὐτοῦ ἦτον ὁ ἀδελφὸς του Κάρλος. Τῷ 1829 ὁ Φερδινάνδος ἐλθὼν καὶ εἰς τέταρτον γάμον μετὰ τῆς ἡγεμονίδος Χρηστίνης τῆς Νεαπόλεως, ἀπέκτησεν ἐξ αὐτῆς δύο θυγατέρας, τὴν Ἰσαβέλλαν καὶ τὴν Λουίζαν. Ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν διαδοχὴν εἰς τὴν θυγατέρα του Ἰσαβέλλαν ὁ Φερδινάνδος ἔδωκε μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ σύνταγμα, ἐν ᾧ καθιεροῦτο ἡ διαδοχὴ καὶ διὰ τὰς θυγατέρας, ἐν ἑλλείψει ἀπ' εὐθείας ἀρρένων ἀπογόνων. Ἀμα λοιπὸν τῷ θανάτῳ τοῦ Φερδινάνδου (κατὰ δεκέμβριον τοῦ 1833) ἀνηγορεύθη ἐν Μαδρίτῃ συνταγματικὴ βασίλισσα τῆς Ἰσπανίας ἡ Ἰσαβέλλα Β΄ (Ἰσαβέλλας τῆς Καθολικῆς βασιλείσεως τῆς Καστιλλίας οὔσης τῆς Α΄). Ὁ θεῖος ὅμως αὐτῆς Κάρλος, στηριζόμενος ἰδίως εἰς τὸν οἰκογενειακὸν τῶν Βουρβῶνων νόμον, τὸν σαλικὸν, καθ' ἣν αἱ γυναῖκες ἀποκλείονται ἐντελῶς τῆς διαδοχῆς, δὲν τὴν ἀνεγνώρισεν ὡς βασίλισσαν, καὶ στηριζόμενος ἰδίως εἰς τὰς βόρειας ἐπαρχίας τῆς Καταλωνίας, Ναβάρρας καὶ μάλιστα τῆς Βασκίας, ἀνηγορεύθη βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Κάρλος Ε΄. Οἱ περὶ τὴν Ἰσαβέλλαν ἰσχυρίζοντο ὅτι αὐτὴ ἦτον ὁ νόμιμος διάδοχος τοῦ ἰσπανικοῦ θρόνου, οὐ μόνον κατὰ τὸ σύνταγμα, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν ἴσχυεν ἐν Ἰσπανίᾳ ὁ σαλικὸς νόμος, ἀφοῦ καὶ ἄλλοτε ἐβασίλευσε γυνή· οἱ περὶ τὸν Κάρλον ἰδίως, δυνάμει τοῦ οἰκογενειακοῦ νόμου, ἐθεώρουν αὐτὸν ὡς τὸν νόμιμον βασιλέα, ἀμφιβάλλοντες καὶ περὶ τοῦ τρόπου καθ' ἣν ὑπεγράφη τὸ σύνταγμα ὑπὸ τοῦ Φερδινάνδου, εἰς ἣν ἄλλως ἀμφισβήτητον καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ μεταβάλλῃ τὴν κατ' αὐτοὺς νόμιμον τάξιν τῆς διαδοχῆς. Ἐκ τούτου ἠγέρθη ὁ μακρὸς καὶ αἰματηρὸς πρῶτος Καρλιστικὸς πόλεμος. Ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, ἡ μὲν Ἀγγλία καὶ Γαλλία, καθὼς

καὶ ἡ εἰς ὁμοίας περιπλοκάς εὐρεθεῖσα βασίλισσα τῆς Πορτογαλλίας Μαρία ἡ Β΄, ἀνεγνώρισαν τὴν Ἰσαβέλλαν (καὶ ἡ Ἑλλάς, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν δυτικῶν δυνάμεων)· τὸν ἀντίον, αἱ βόρειαι καλούμεναι δυνάμεις, Ῥωσσία, Αὐστρία, Πρωσσία, καὶ ἡ Γερμανικὴ Ὁμοσπονδία ἀνεγνώρισαν τὸν Δὸν Κάρλον, τὸν πάππον τοῦ νεωτέρου ὁμωνύμου αὐτοῦ. Ἄλλ' αἱ μὲν βόρειαι δυνάμεις μακρὰν οὔσαι τοῦ θεάτρου τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τῆς Ἰσπανίας, οὐδεμίαν ἠδύναντο νὰ παράσχωσι βοήθειαν τῷ Καρόλῳ, τὸν ἀντίον ἡ γείτων Γαλλία καὶ ἡ ναυτικὴ Ἀγγλία μυριοτρόπως ὑπεστηρίζον ἐμμέσως τὴν βασίλισσαν Χρηστίναν, ἀντιβασιλεύουσαν ἀντὶ τῆς ἀνήλικος Ἰσαβέλλας.

Ἐκ τῶν ἰσπανικῶν ἐπαρχιῶν ὑπὲρ τῆς Ἰσαβέλλας ἐκηρύχθησαν ἰδίως αἱ κεντρικαὶ καὶ αἱ μεσημβριναὶ καθὼς καὶ αἱ μεγάλαι πόλεις, ὑπὲρ τοῦ Καρόλου δὲ ἰδίως αἱ βόρειαι, δηλαδή ἡ Καταλωνία, Ναβάρρα καὶ μάλιστα αἱ Βασκικαί. Ὁ ἀγὼν ἦτο σκληρὸς καὶ ἐπὶ μακρὸν ἀμφίροπος, τέλος ὅμως ὑπερίσχυσαν οἱ Χρηστιαναὶ καὶ ὁ πόλεμος ἔληξε μόνον τῷ 1840 διὰ τῆς συνθηκολογήσεως τῆς Βεργάρας. Πρὸς τοῦτο ὅμως συνετέλεσε πολὺ ἡ ὑπὸ τῆς Ἰσαβέλλας ἀναγνώρισις τῶν ἰδιαιτέρων προνομίων τῶν Βασκικῶν ἐπαρχιῶν, τῶν καλουμένων fueros. Τὰ πανάρχαια ταῦτα προνόμια περιορίζουσι λίαν τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν, καθιζῶντα σχεδὸν προσωπικὴν τὴν ἐνωσίν των μετὰ τῆς Ἰσπανίας· ὁ βασιλεὺς μάλιστα καλεῖται Κύριος (Seigneur) τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν. Σημειώτεον δὲ ὅτι οἱ Βάσκοι εἶνε ἀμιγεῖς ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Κελτιβήρων, ἔχοντες ὅλως ἰδίαν γλῶσσαν.

Ὁ Δὸν Κάρλος μετὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ ἀγῶνος, εἰς ἣν καὶ προδοσίαι τινὲς συνετέλεσαν, ὡς πιστεύεται, ἀπεχώρησεν εἰς Αὐστρίαν. Τῷ 1845 παρητήθη τῶν ἐπὶ τοῦ ἰσπανικοῦ θρόνου δικαιοματῶν του ὑπὲρ τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ του Καρόλου, ἣν οἱ Καρλισταὶ ἀνεγνώρισαν ὡς βασιλέα Κάρλον Στ΄. Ἡ παραίτησις αὕτη ἐγένετο ὅπως διὰ τοῦ γάμου αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἰσαβέλλας συγχωνευθῶσιν ἀμοιτέρων αἱ ἀξιώσεις καὶ οὕτω παύσῃ πᾶσα ἀφορμὴ ἐμφυλίου πολέμου· ἀλλ' οἱ ἐν Μαδρίτῃ καὶ ὁ Λουδοβικὸς Φίλιππος τῆς Γαλλίας ἐματαίωσαν τὴν ἀπόπειραν ταύτην.

Οἱ δύο πρῶτοι υἱοὶ Καρόλου τοῦ πρεσβυτέ-

ρου απέθανον ἄκλιροι, καὶ οὕτω τὰ ἐπὶ τοῦ Ἰσπανικοῦ θρόνου δικαιώματα τοῦ κλάδου τοῦ Δὸν Κάρλου περιήλθον εἰς τὸν τρίτον υἱὸν αὐτοῦ ἰνφάντην Δὸν Ἰωάννην, τὸν πατέρα τοῦ παρ' ἡμῖν διατρίψαντος Δὸν Κάρλου. Ὁ Ἰωάννης ἔκαμιν ἐν ἔτει 1864 ἀπόπειραν ἐπαναστάσεως ἐν τῇ βορείᾳ Ἰσπανίᾳ, ἅπου ὁ Καρλισμὸς ἀκμαῖος διατηρεῖται πάντοτε, ἰδίως παρὰ τοῖς ἀγρόταις, ἢ ἀπόπειρα ὅμως αὐτὴ ἀπέτυχεν ὅτε δὲ ἡ ἐπανάστασις ἐξεθρόνισε τὴν Ἰσαβέλλαν, τῷ 1868, τότε δὲ Ἰωάννης παρητήθη ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ τοῦ Καρόλου, ὡς Καρόλου Ζ'.

Δ. Κ.

*

ΔΟΝ ΚΑΡΛΟΣ

Δὸν Κάρλος ὁ Βουρβὼν, υἱὸς Δὸν Ζουάν τοῦ Βουρβὼν, τριτοτόκου υἱοῦ Καρόλου τοῦ Ε' καὶ ἀνεψιῦ Φερδινάνδου τοῦ Ζ' καὶ τῆς ἀρχιδουκίσσης Μαρίας Βεατρίκης τῆς Αὐστρίας, θυγατρὸς Φραγκίσκου τοῦ Δ', δουκὸς τῆς Μοδένης, ἐγεννήθη ἐν Λέβιαχ τῆς Αὐστρίας τῇ 30 Μαρτίου 1848, καθ' ὃν χρόνον ἠκμαζεν ἐν ἀπάσῃ τῇ Εὐρώπῃ ἡ ἐπανάστασις. Αἱ ἀρχαὶ τοῦ βίου του ἦσαν ἀληθῶς λίαν τρικυμώδεις, διότι μάλιστα γεννηθέντα συμπαρέλαβον αὐτὸν οἱ γονεῖς εἰς Βιέννην, ἢν μετ' οὐ πολὺ ἠναγκάστησαν νὰ ἐγκαταλείψωσι, διότι ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας Φερδινάνδος ἠναγκάσθη τότε νὰ φύγῃ ἀπὸ τῆς πρωτεύουσας του, ἐθριάμβευε δ' ἐκεῖ ἡ ἐπανάστασις. Τότε ἤρξατο μακρὸν, ἐπίπονον καὶ ἐπικίνδυνον διὰ τοὺς γονεῖς τοῦ Δὸν Κάρλου ταξιδίον, καθ' ὃ καὶ αὐτὴ τοῦ βρέφους ἡ ὑπαρξίς ἐκινδύνευον, ἐπορεύθησαν δὲ εἰς Βερολίνον, Βρυξέλλας καὶ Παρισίους, ἀλλ' εὗρον καὶ ἐκεῖ ὁδοφράγματα καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ φύγωσι. Μόνον ἐν Λονδίῳ εὗρον τέλος ἡσυχίαν καὶ ἐκεῖ ἀπέκτησεν ὁ Δὸν Κάρλος ἀδελφὸν (1849), τὸν Δὸν Ἀλφόνσον. Ἡ Καταλωνία ἐμάχετο τότε ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων Καρόλου τοῦ Στ' (κόμητος τοῦ Μοντεμολίν).

Ὁ Δὸν Κάρλος μέχρι τοῦ ἔτους 1859 ἀνετρίφετο ἐν Μοδένῃ παρὰ τῷ θεῷ αὐτοῦ Φραγκίσκῳ τῷ Ε'. Ἐκεῖθεν ἐπορεύθη εἰς Πράγαν παρὰ τῇ θεῷ του αὐτοκράτορα Μαριάννη, ἐνθα διέμεινε καταγινόμενος περὶ τὰ μαθήματα μέχρι τοῦ 1863, ὅτε μετέβη εἰς Βενετίαν. Τότε τῇ βοήθειᾳ νομιμοφρόνων τινῶν Ἰσπανῶν ἤρξατο ἐνεργῶν εἰς τὸ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν φίλην αὐτοῦ πατρίδα τὴν νομιμότητα (légitimité) καὶ μετ' αὐτῆς τὸ μαγαλίον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν. Ἐν Βενετίᾳ ἐγνώρισε παρὰ τῷ θεῷ αὐτοῦ κόμητι τοῦ Σαμβῶρ τὴν ἐξαδέλφον του Μαργαρίταν τῆς Πάρμας, ἢν ἠγάπησε καὶ ἢν ἐζήτησε νὰ συζευχθῇ, ἀλλ' οἱ γονεῖς εὗρον αὐτὸν πολὺ νέον, διότι ἦτο τότε δεκάεξ ἐτῶν, καὶ μόνον ὅτε ἐγένετο δεκαοκταέτης ἐστέρησαν εἰς τὸν γάμον τούτου. Ἐγυμνήθη λοι-

πὸν τῇ 4 Φεβρουαρίου τοῦ 1867 ἐν τῷ Πύργῳ τοῦ Φροσδόρφ. Ἐκ τοῦ γάμου τούτου ἀπέκτησε πέντε τέκνα, τὰς ἰνφάντιδας Δόναν Βλάγκαν, Δόναν Ἐλβίαν, Δόναν Βεατρίκην καὶ Δόναν Ἀλικίαν, καὶ τὸν ἰνφάντην Δὸν Ἰάχιμον, πρίγκιπα τῶν Ἀστουριῶν, ὃν ὡς τοιοῦτον ἀνεγνώρισεν ἡ ἐπαρχία αὕτη κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς του.

Τῇ 20 Ἰουλίου 1868 ὁ Δὸν Κάρλος προαισθάνομενος τὴν ἐπανάστασιν, ἥτις ἔμελλε νὰ ἐπισημῆ ἐν Ἰσπανίᾳ, συνεκάλεσεν ἐν Λονδίῳ μέγα Συμβούλιον ἐν ᾧ ἐξέπροσωποῦντο πᾶσαι αἱ τάξεις τῆς Ἰσπανικῆς κοινωνίας. Ἐκεῖ ἀνεγνωρίσθη παρὰ πάντων ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τὸ ὄνομα Κάρλος Ζ', προσέλαβε δὲ ὡς τίτλον διὰ τὸ ἐξωτερικὸν τὸν τοῦ δουκὸς τῆς Μαδρίτης. Ἐκεῖ ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῆς οργανώσεως τοῦ μεγάλου Καρλιστικοῦ κόμματος, ὀνομασθέντος ἐθνικοῦ κόμματος, καὶ πρὶν ἢ προβῶσιν εἰς ἔργα, ἀπεφάσιζαν οἱ συνελθόντες νὰ περιμείνωσι τὴν ἐπανάστασιν. Πράγματι ἡ ἐπανάστασις ἐξεράγη μετ' οὐ πολὺ, τότε δὲ διὰ τῆς περιφρόνου πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῆς Εὐρώπης ἐπιστολῆς του, ὁ Κάρλος Ζ' ἐγνώρισε τῇ Ἰσπανίᾳ καὶ τῷ κόσμῳ ὅτι ὁ πατὴρ του παρητήθη τῶν ἐπὶ τοῦ Ἰσπανικοῦ θρόνου δικαιωμάτων του, καὶ ὅτι ἀν ὁ θεὸς καὶ αἱ περιστάσεις ἔφερον αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν πατέρων του, θὰ ἐδίκεν εἰς τὴν πατρίδα του σύνταγμα ἐθνικὸν καὶ ὀριστικόν.

Ὁ στρατηγὸς Πρίμ τῷ προσήνεγκε τότε τὸ στέμμα, ἀλλ' ὁ Δὸν Κάρλος ἤρνηθη νὰ ἀποδεχθῇ αὐτὸ, διότι ἡ ἀξιοπρέπειά του δὲν ἐπέτρπε αὐτῷ τὴν παραδοχὴν ὑπὸ τοὺς ὄρους ἐκείνους, οὗς ἤθελον νὰ τῷ ἐπιβάλωσι. Ἀπήνησε τῷ στρατηγῷ ὅτι ὁ χαρακτήρ του ἐκάμπτετο μὲν ὡς πρὸς τὰ προσωπικὰ ζητήματα καὶ τοὺς τύπους, ἀλλ' ὅτι ἦτο ἄκαμπτος καθ' ὅσον ἀποδιέπει εἰς τὰς ἀρχάς. Ὅτι ἂν ποτε κατήρχετο εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἐπεθύμει νὰ κατέλθῃ ἐλευθέρως πάσης ὑποχρώσεως, ἵνα δυνήθῃ ἐλευθέρως νὰ πράξῃ τὸ ἀγαθόν. Ὀλίγον ἔπειτα ἐξέδωκε προκήρυξιν ἐν εἰδὲ ἐπιστολῆς πρὸς τὸν ἀδελφόν του Ἀλφόνσον, τὸ δ' ἀξιοσημείωτον τοῦτο ἐγγραφον ἐγένετο τὸ πολιτικὸν σύμβολον τῆς ἐν Ἰσπανίᾳ βασιλικῆς μερίδος. Πολλοὶ τότε πάσης ἀποχώσεως ἔντιμοι ἄνθρωποι ἐχαιρέτισαν τὸν νεαρὸν βασιλέα ὡς τὴν μάνην καὶ χρηστὴν ἐλπίδα τῆς χώρας. Ἐδημοσιεύθησαν τότε καὶ πολλὰ φυλλάδια, ἅτινα πάντα διεφώτισαν τὴν Ἰσπανίαν περὶ τῶν ἰδεῶν, τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν ἐλπίδων τοῦ Δὸν Κάρλου. Ἐν ἔτει 1869 ἤρρισαν μικρὰ τινα κινήματα ἐν τῇ Χερσονήσῳ καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ Μάγχα, ἀλλ' ὁ Κάρλος Ζ' ἀπηγόρευσε πάραυτα εἰς τοὺς ὁπαδοὺς του νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα καὶ παρήγγειλε διὰ τῶν νομίμων μέσων νὰ ἀγωνίζονται. Προέστη μεγάλῃς τιμαῖς ἐκκλησίαις συνελθούσας

1. Ἠθεροποίησε τὴν βασιλείαν Ἰσαβέλλαν. Σ. Μ.

ἐν Βεθὲ τῆς Ἐλβετίας, πολλαὶ δὲ ἄλλαι λέσχει καὶ σύλλογοι Καρλιστικοὶ συνεστήθησαν ἐν Ἰσπανίᾳ. Ὁγδοήκοντα ἐφημερίδες Καρλιστικαὶ ἐξεδίδοντο καθ' ἡμέραν ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ ἄλλοι τόσοι βουλευταὶ ἀνήκοντες εἰς τὸ κόμμα τοῦτο ἐστάλησαν εἰς τὰς Βουλὰς. Ἄν τότε ἀφίετο ἐλευθέρᾳ ἢ νόμιμος ἐνεργεία, ὁ Δὸν Κάρλος θὰ εἰσέρχετο ἀμχατὲ εἰς τὴν Μαδρίτην. Ἀλλ' ἡ ἐπαναστατικὴ Κυβέρνησις ἐπυροβόλησε κατὰ τῶν Καρλιστῶν ἐκλογῶν καὶ συνέτριψε τὰς κάλπας. Ὅθεν ἐκλείετο εἰς τὸν Δὸν Κάρλον ἡ θύρα τῆς νομιμότητος, ἐν μόνον δὲ μέσον ἔμενε, τὰ ὄπλα. Τοῦτο ἠθέλησε διὰ τῆς ἐν Γενεύῃ ἐκδοθείσης προκήρυξέως του νὰ ποιήσῃ γνωστὸν εἰς τὸν κόσμον. Διέταξε τότε τοὺς βουλευτὰς του νὰ ἀποχωρίσωσι καὶ τοὺς ὁπαδοὺς του νὰ λάβωσι τὰ ὄπλα. Τὴν διαταγὴν ταύτην πάντες ἀνοπομόνως περιέμενον, καὶ τῇ 21 Ἀπριλίου τὸ ἡμισυ τῆς Ἰσπανίας ἠγέρθη ἀνεὺ ὀπλων σχεδὸν καὶ ἄλλων μέσων κραυγάζον ζήτω ἡ θρησκεία, ζήτω ἡ Ἰσπανία, ζήτω Κάρλος ὁ Ζ', κάτω ὁ ξένος (εὐασίλευε τότε ὁ Ἀμεδαίος).

Τὸ κίνημα τοῦτο τὸ ἴσον ἐνθουσιαστικόν, τάχιστα κατεστάλη. Κατὰ τὴν ἐπέτειον ἡμέραν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἰσπανίας ἀπὸ τοῦ μεγάλου Κατακτητοῦ τοῦ ἡμετέρου αἵματος, Κάρλος ὁ Ζ' ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἵππον καὶ ἔσυρε τὸ ξίφος. Τῇ 4 Μαΐου 1872 κατελήθη ἐν Ὁροκουέτω μετὰ χιλίων μολίς καὶ σχεδὸν ἀόπλων μαχητῶν ὑπὸ στρατιᾶς μεγάλης, καὶ ἀφ' οὗ ἠρωϊκῶς ἠγωνίσθη, ἐσώθη μόνος μετὰ καὶ τριῶν ἀκολουθησάντων αὐτῷ, ἠττημένος, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀπελιπίς, εἰς τὸ γαλλικὸν ἔδαφος. Εἶχε διέλθει διὰ μέσου τῶν ἐχθρῶν μὲ τὸ ξίφος εἰς τὴν χεῖρα. Τρεῖς μῆνας ὕστερον μετὰ μόχθους πολλοὺς εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ ἤρρισε τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον ἀγῶνα ἐπὶ ἔτη τέσσαρα, ὅστις ἀνήκει πλέον εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἐκ τοῦ μηδενὸς ἐσχημάτισε στρατιὰν εἰς 90,000 μαχητῶν καὶ πλέον, ἥτις διηρείτο εἰς τρεῖς μοίρας, τοῦ Βορείου στρατοῦ, ὃν διώκει αὐτοπροσώπως, τοῦ Κέντρου καὶ τῆς Καταλωνίας, οὗς διώκει ὁ Δὸν Ἀλφόνσος. Μεταξὺ τῶν μαχῶν τῶν συγκροτηθειῶν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ ὡν τὰς πλείστας ἐνίκησεν αὐτὸς ὁ Δὸν Κάρλος, ἀναφέρομεν τὰς μάχας τοῦ Ἄλλου, τοῦ Δικαστίλλου, τῆς Βιάνας, τῆς Ἐστέλλας, τοῦ Σουμορόστρου κλ. καὶ μαχόμενος δὲ δὲν ἐλησμόνει ὅτι ἦτο καὶ νομοθέτης, δι' ὃ εἶχε συντάξει τὸν φερόνυμον αὐτοῦ κώδικα, εἶχεν ὑπουργοὺς, διοικησιν τακτικὴν καὶ πάντα ὅσα νόμιμος καὶ ὀριστικὴ Κυβέρνησις ἀπαιτεῖ. Ἀνεκνήρυξε ἐπισήμως ἐν Βιλιαφράγχα Κύριος τῆς Βισκαίας καὶ τῆς Γουερνίκας καὶ Βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας. Τὰ πάντα ἐφαίνοντο βαίνοντα κατ' εὐχὴν. Ἀλλ' ὁ τότε διοικῶν τὸν στρατὸν τοῦ Κέντρου στρατηγὸς Δορρεγεράης ἐνόμισε καλὸν ν' ἀποσυρθῇ εἰς τὴν

Καταλωνίαν, ἐνθα καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ καὶ ὁ τῆς Καταλωνίας, περικυκλωθέντες ὑπὸ τῶν πολεμίων, εὐρέθησαν ἐν παντελεὶ ἐνδείᾳ τῶν ἐπιτηδείων καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ φύγωσιν εἰς τὴν Γαλλίαν. Ὁ Δὸν Κάρλος ἠγωνίζετο μόνος τότε πρὸς τὰ Βόρεια μέρη μετὰ 40,000 ἀνδρῶν κατὰ στρατοῦ, ὃν δὲ κ. Κανόδας δὲλ Καστίλλο, πρωθυπουργὸς τοῦ καὶ νῦν βασιλευσέντος Δὸν Ἀλφόνσου, εἶχεν ἀναβιβάσει εἰς 400,000. Οὐδένα ἐδέχθη ὁ Δὸν Κάρλος συμβιβασμὸν, ἐπιμόνως δὲ καὶ ἀξιοπρεπῶς ἀπέρριψε πᾶσαν πρότασιν ἐκείνων, οὗς ἐθεώρει ἐχθροὺς τῆς πατρίδος του, καὶ ἐξηκολούθησε τὸν ἀγῶνα μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου. Τότε δὲ ἀπέτεινε πρὸς τοὺς ἐναπομείναντας 20,000 στρατιώτας του τοὺς ἐξῆς ἀξιωμανημενύτους λόγους: «Ἐνόμισα κελθόν μου νὰ παρατεῖνω τὸν ἀγῶνα ἐν ὅσῳ ὑπῆρχον τὰ μέσα, ἀλλὰ σήμερον γινώσκετε ὅτι στεροῦμεθα πάντων, θὰ ἦτο δὲ ἐγκλημα ἀνωφελὸς πλέον νὰ χύνεται τὸ αἷμά σας. Θέτω πάλιν εἰς τὴν θέκην τὸ ξίφος, δὲν τὸ θρύω. Διπλῶνα τὰς ἀσπίλους σημαίας μου καὶ ἀποσύρομαι εἰς τὴν ξένην γῆν, ἔχων ὑψηλὰ τὸ μέτωπον καὶ ἐλπίζων ὅτι θὰ ἐλθῇ ἡ ὥρα τῆς δικαιοσύνης. Σὰς ἀπολύω πρὸς τὸ παρὸν καὶ χαίρετε». Εἰκοσι χιλιάδες τὸν ἠκούσαν καὶ εἰκοσι χιλιάδες τὸν ἠκολούθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν. Τὸν ἐθαύμασαν οἱ ἐκείθεν τῆς Βιδασσῶς γάλλοι ἄρχοντες καὶ στρατιῶται, ἀλλ' ἡ Γαλλικὴ Δημοκρατία διέταξεν αὐτὸν νὰ καταλίπῃ τὸ γαλλικὸν ἔδαφος μὴνὶ Μαρτίῳ τοῦ 1876. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἐν στολῇ καὶ πλήρῃ ἀκόμῃ τοῦ κονιορτοῦ τῶν μαχῶν ἠσπασθῇ τὴν κοιτίδα τῆς οἰκογενείας του, τὸν ἐν Πῶ πύργον Ἑρρίκου τοῦ Δ', ἀπέπλευσεν εἰς Ἀγγλίαν, εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, ἐνθα ἀνεῦρε τὰς ἐνδόξους τῶν προγόνων του καὶ τῆς πατρίδος του ἀναμνήσεις. Πρῶτος αὐτὸς Ἰσπανὸς ἡγεμὸν ἐπάταε τὴν γῆν τοῦ Κολόμβου. Ἐπεσκέψθη ἔπειτα τὴν ἐν Φιλαδέλφειᾳ Ἐκθεσιν καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὴν Εὐρώπην συνῆντησεν ἐν Παρισίοις τὴν οἰκογενεὶάν του καὶ ἔμεινε μῆνας τινὰς μετ' αὐτῆς. Ταξίδευει τώρα, ἀφ' οὗ διήλθε διὰ τῆς Αὐστρίας, Ἰταλίας καὶ Ἑλλάδος, εἰς τὴν Τουρκίαν, ὅπθον λέγεται ὅτι θὰ μεταβῇ εἰς Πετρούπολιν.

Σ.

Ὁ βουλόμενος, γράφει ὁ Tocqueville, νὰ κρίνῃ τὴν κατάστασιν τῶν φώτων ἐν τῇ Ἀμερικῇ, ἂν μὲν ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν σοφῶν μόνον, θέλει ἐκπλαγῆ ἐπὶ τῷ ὀλιγαριθμῷ αὐτῶν ἂν ὅμως ἀριθμῆσῃ τοὺς ἀμαθεῖς, θέλει εὑρεῖ, ὅτι ὁ Ἀμερικανικὸς λαὸς εἶνε ὁ μᾶλλον πεφωτισμένος τῶν λαῶν τοῦ κόσμου. Ἐν Ἀμερικῇ ἕκαστος τῶν πολιτῶν μνησθῆναι τὰς στοιχειώδεις γνώσεις τοῦ ἀνθρώπου μνησθῆναι ἐκτὸς τοῦ

μέρος τῆς Σλαβικῆς φυλῆς, τὰ ἤθη αὐτῶν εἰσὶν ἀμετάβλητα, τοῦθ' ὅπερ τὰ μέγιστα συντελεῖ ὅπως μεταχειρισθῶμεν τοὺς κατοίκους τῶν Καρπαθίων ὡς παράδειγμα. Καὶ κυρίως μὲν τροφή αὐτῶν εἶναι ἄρτος ἐκ βρώμης, ἀνεὺ ζύμης (προζυμίου) κατασκευαζόμενος, οὗ τινος τὸ μὲν ἔζω εἶναι κεκαυμένον, τὸ δ' ἐντὸς ὑγρὸν. Ἐν ἐκαστῇ ἐπειτα οἰκογενεῖα μεταχειρίζονται ἀντὶ μηχανῆς δύο λίθους, δι' ὧν, τῇ βοηθείᾳ τῶν χειρῶν, γίνεται οὕτως εἰπεῖν τὸ ἄλεσμα' καὶ ἡ μέθοδος αὕτη, ἀρχαία οὖσα, καθίστα τότε ἀναγκαῖους τοὺς δούλους, ἐκπορίζοντας τὰ πρὸς διατροφὴν τῶν μεγάλων πόλεων χρειώδη. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὑπάρχουσι ποὺ καὶ ποὺ ἐπὶ τῶν ὄχθων τῶν ποταμῶν καὶ μύλοι, κινούμενοι δι' ὕδατος, ἀλλ' ἡ βιομηχανία αὕτη δὲν ἐγένετο ἀποδεκτή ὑπὸ τῶν χωρικῶν, οἵτινες πιστῶς ἐμμένουσιν εἰς τὸ ἀρχαῖον σύστημα' τοῦναντίον μόνον οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων καὶ τῶν κωμοπόλεων πέμπουσιν εἰς τοὺς μύλους τὰ σιτηρά. Ὅπερ δὲ παράδοξον, περὶ πολλοῦ ποιούμενοι· οἱ χωρικοὶ τὸν ἐκ βρώμης ἄρτον, τὸν κἀκίστα ζυμωμένον καὶ οὐ τινος ἢ ἔψης εἶναι ἐλλειπέστατον, ἐν τισὶ χωριδίαις μάλιστα αὐτοὶ οὗτοι οἱ χωρικοὶ πυρπολοῦσι τὴν καλύβην ἀσπλάγχχνως τοῦ ἄβρου ἐκείνου χωρικοῦ, τοῦ ἐγκαταλιπόντος τὴν τοιαύτην τροφήν, ὅπως παραδεχθῇ κρείττονα ἄλλον, τὸν ἐξ ὄλης π. χ. ἄρτον. Διότι ὁ τοιοῦτος ἄρτος, θεωρούμενος ὡς πρᾶγμα πολυτελές, πωλεῖται τοῦτου ἕνεκα τοῖς κατοίκους τῶν πόλεων, ἢ προσφέρεται τῇ Ἑκκλησίᾳ, ἐνῶ τοῦναντίον ἢ πρόθεσις πρὸς βρώσιν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν χωρικῶν ἀποδεικνύει νεωτερισμὸν ἄκρον. Ἡ δ' ἐν τῇ ἀθλιότητι ἰσότης εἶναι κανὼν πρωτεύων παρὰ τοῖς Σλάβοις, ὑπὸ παντοίας δὲ μορφᾶς ἀναφαινόμενος καὶ ἐν χώραις πλείστασι, ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ στέρησις τῶν διὰ τὰς πρώτας ἀνάγκας χρησίμων ἐπιφέρει ἀληθινῶς καὶ αὐτὰ τὰ ἤθη. Διότι ἀποκωλύει μὲν ὁ κανὼν οὗτος τὴν πρόοδον, ἀφαιρῶν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τὰ ὑλικά μέσα τῆς ἐνεργείας, τὰ ἀναπόδρστα ὄντα πρὸς τὴν ὑπεροχὴν, ἀναστέλλει δὲ καὶ τὴν πρὸς τὴν ὑπεροχὴν ταύτην τάσιν φοβερώτερον, ὡς ἐκ τῶν σφαλερῶν ἰδεῶν, ἧς γεννᾷ, καὶ τῶν ἀγρίων προλήψεων, τῶν φυσικῶν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐν τούτοις ὁ ἄνθρωπος μετεχειρίσθη ἀλληλοδιαδόχως ὡς πρὸς τὸ ἄλεσμα τῶν σιτηρῶν τὴν δύναμιν τῶν μύλων αὐτοῦ καὶ τὰ ζῶα, τὸν ἀνεμον, τὸ ὕδωρ καὶ τὸν ἀτμὸν. Οὐδεμία ὅμως τῶν δυνάμεων τούτων κατέστειλε τὰς προὔπαρχούσας, ἀλλὰ καὶ τοῦναντίον ἢ νεωτέρα μέθοδος προσετίθετο ἀπλῶς εἰς τὰς προγενεστέρας ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς. Καὶ ἐὰν ἐξετάσωμεν τὴν ἀναλογίαν τῶν δυνάμεων τούτων πρὸς ἀλλήλας ἐν τῇ Εὐρώπῃ, θέλομεν εὐρεῖ, ὅτι σχετίζονται πρὸς τὴν ἀρχιότητα τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐν ταῖς χώραις λοιπὸν ὅπου ὑπάρχουσι χωρῖα

πολλά, ὀλίγισται δὲ πόλεις καὶ μακρὰν ἀλλήλων διεσπαρμέναι, ἡ δύναμις τῶν μύλων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ ζῶα εἰσὶ τὰ μάλλον ἐν χρήσει μέσα' ὁ ἀνεμος δὲ καὶ τὸ ὕδωρ ὡς πρὸς τὸ ἄλεσμα ἀναφαίνονται ἐν χώραις, ὅπου ὁ πληθυσμὸς εἶναι πικνότερος, καὶ ἐνθα φυσικῶ τῷ λόγῳ αἰ καλύβαι ἀναπληροῦνται ὑπὸ τῶν οἰκιῶν. Τέλος αἱ μεγάλαι πόλεις καὶ κυρίως αἱ πρωτεύουσαι, ὡς ἡ Βιέννα, οἱ Παρίσιοι, τὸ Λονδίον, ἡ Πετρούπολις, τὸ Βερολίον ἀναγκάζονται νὰ καταφεύγωσιν εἰς δραστηριώτερα μέσα, ἢτοι εἰς τὸν ἀτμὸν.

Τοιοτοτρόπως ἡ μεταποίησις τῶν σιτηρῶν εἰς ἄλευρον γίνεται σήμερον κατὰ πέντε τρόπους. Καὶ κατὰ μὲν τὸν πρώτον τὸ ἄλεσμα τοῦ καρποῦ γίνεται διὰ τῶν χειρῶν τῇ βοηθείᾳ δύο λίθων' ὁ δὲ τρόπος οὗτος τυγχάνει ὁ ἀρχαιότατος, ἐν τῇ παλαιστάτῃ ἐποχῇ μνημονεύομενος. Κατόπιν ἀναφαίνονται οἱ χειρόμυλοι, ἢ οἱ ὑπὸ ζῶων κινούμενοι μύλοι, ὧν πολλάκις μνημονεύουσιν ἢ τε Γραφὴ καὶ ἡ Ὀδύσεια, καὶ οἵτινες εἰσέτι υφίστανται ὡς πρὸς τὸ ἄλεσμα τοῦ καλαμποκίου ἐν τισὶν ἐπαρχίαις τῆς Γαλλίας. Τέλος ἔρχονται οἱ ὑδρόμυλοι, οἱ ἀνεμόμυλοι καὶ οἱ ἀτμόμυλοι.

Ἡ χρῆσις τῶν ὑδρομύλων, ἀρχαιοτάτη οὖσα, ἦν μὲν ἤδη γνωστὴ τοῖς Ῥωμαίοις ἐπὶ τοῦ ἀρχιτέκτονος Βιτρούβιου, οὐχὶ ὅμως συνήθης τυγχάνουσα, καθίστα εἰσέτι ἀναγκαῖαν τὴν ὑπαρξίν δούλων, οἵτινες μετὰ τῶν ζῶων ἐκίνουν τοὺς χειρομύλους. Λέγεται δὲ, ὅτι ἀνάγκη ἀφεντος καὶ ἐπέιγουσα συνέτεινεν εἰς χρησιμοποίησιν τῆς κινήτικης δυνάμεως τῶν ὑδάτων τοῦ Τιβέρεως' ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ λοιπὸν, πολιορκηθείσης τῆς Ῥώμης ὑπὸ τῶν Γόθων, ὁ Βελισσάριος κατεσκεύασεν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ὑδρομύλους τινὰς ἐν τῷ σκάφῳ, ὅπως ἀναπληρώσῃ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀνδρῶν. Τοιοτοτρόπως ἡ ἱστορία διδάσκει, ὅτι πολλάκις τὰ δεινὰ τῶν πολέμων συνέτειναν πρὸς ἐπιτυχὴ τοῦ βιομηχανικοῦ πνεύματος ποδηγήτησιν.

Οἱ δὲ ἀνεμόμυλοι, γνωστοὶ ἤδη κατὰ τὸν ἔβδομον αἰῶνα τοῖς Ἀραβῖν ὄντες, φαίνεται, ὅτι βραδύτερον εἰσῆχθησαν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς εἰς τὴν Εὐρώπην. Καίτοι δὲ πολλάκις κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους δὲν κινοῦνται, πολλαχοῦ ὅμως ὑπάρχουσι, χρησιμώτατοι ἐν χώραις πεδιναῖς ἀναδεικνύμενοι, ἐνθα τὰ ρέοντα ὕδατα σπανίζουσι. Καὶ οὕτως ἐξηγεῖται ἡ καταγωγὴ αὐτῶν ἐξ Ἀραβίας, ἐκ χώρας τουτέστιν ἀνύδρου, ὅπως ἐπίσης βλέπομεν πλείστους ἀνεμομύλους εἰς τὰς μεταξὺ Βερολίνου, Μεγάλου Δουκάτου τοῦ Πόζεν καὶ Ῥωσσίας χώρας. Ἀλλὰ καὶ πάντες οὗτοι οἱ μύλοι δὲν ἐργάζονται μόνον πρὸς ἄλεσμα σιτηρῶν, ἀφοῦ τινὲς μὲν τούτων διατέμνουσι ξύλα, ἄλλοι δὲ εἰς παντοίας ἄλλας ἀνάγκας χρῆσιμεύουσι.

Τελευταῖοι τέλος τασσόμενοι οἱ ἀτμόμυλοι,

τείνουσιν ὡς ἐκ τῶν πλεονεκτημάτων ἅτινα παραιοῦσιν νὰ γενικευθῶσι. Καὶ πρῶτον μὲν αὐτῶν πλεονέκτημα εἶναι τὸ συνεχὲς τῆς ἐργασίας, ἐν οὐδενὶ τῶν ἄλλων συστημάτων ὑπάρχον, ἔπειτα δὲ ἡ ταχύτης, δυναμένη νὰ καταστήσῃ μεγίστη, ἅμα ἡ μηχανὴ ἦναι στερεὰ. Ὅστε τὸ σύστημα τοῦτο ἐφημεύθη ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσι, ὡς ἐπίσης ἐν τοῖς ἀρτοποιεῖσι τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων καὶ τοῦ στρατοῦ.

Ἀλλ' ἡ δυσκολία πρὸς παροχὴν τῶν ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσι πρὸς διατροφὴν ἀναγκαίων δὲν ἀναφαίνεται ὡς πρὸς τὰ τροφίμα μόνον τὸ πόσιμον ὕδωρ ἐπίσης παρέχει δυσχερεῖς ὁμοίας ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἀφθόνου διαθέσεως αὐτοῦ ὑπὲρ πάντων τῶν κατοίκων. Οἱ Παρίσιοι π. χ. μέχρι τοῦ βασιλέως Φιλίππου τοῦ Αὐγούστου ἤνυλον ἀπ' εὐθείας τὸ ἀναγκαῖον ὕδωρ ἐκ τοῦ Σηκουάνα, ὡς εἰσέτι τὴν σήμερον πράττουσι πάντες οἱ ἀπολίτευτοι λαοί. Περὶ αὐτὸ τὸ τέλος τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος δὲν ὑπῆρχον εἰμῆ τρεῖς βρύσεις ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, λαμβάνουσαι τὸ ὕδωρ ἐκ δύο πηγῶν' διήρκεσε δὲ ἡ κατάστασις αὕτη ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας, καίτοι ἀμφοτέραι αἱ πηγαὶ δὲν παρείχον ὕδωρ πλειότερον 300 κυβικῶν μέτρων καθ' ἑκάστην. Καὶ ἐν ἐκ τούτου ἀφαιρέσωμεν ὅσον εἰδίδετο ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως, ὑπὲρ τῶν πλουσίων μοναστηρίων καὶ τῶν μεγιστάνων τῆς αὐλῆς, θέλομεν εὐρεῖ, ὅτι ἀνελόγει μία λίτρα ὕδατος καθ' ἄνθρωπον. Ὅστε, ὡς ἔγραφεν ὁ DuLoure, ἡ πόλις τῶν Παρισίων ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐποχῇ ἦν «τόπος ἀκάθατος, ἐνθα ὡς ἕκ τῆς ἐλλείψεως ὕδατος, ἀέρος καὶ ἐκτάσεως, ἢ ζῶη τοῦ ἀνθρώπου ἐκινδύνευεν ἐξ αἰφνιδίου θανάτου.» Ἡ κληθεῖσα ὅμως ἀρχαία τῆς Σαμαρίτιδος ἐπὶ Ἑβραίου τοῦ Δ' ἐβελτίωσεν κατὰ τι τὸ πρᾶγμα, διότι ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας ἡ ἀναλογία τοῦ ὕδατος καθ' ἄνθρωπον ἀνῆρχετο εἰς πέντε λίτρας' τὸ δ' ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ Π' κατασκευασθὲν ὑδραγωγίον καὶ ἡ ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΑ' ἀρχαία τῆς Θεοτόκου ἀνεβίβασαν τὸ διδόμενον τότε ὕδωρ εἰς 18,000 κυβικά μετρα καθ' ἑκάστην, ἤτοι 600 φορὰς πλειότερον ἢ ἐπὶ Φιλίππου Αὐγούστου. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μὲν ὁ πληθυσμὸς τῶν Παρισίων εἶχεν αὐξήσει ἐκτοσε γιγαντιαίως, τὸ δὲ τὰ ὕδατα διετίθεντο πλέον ὑπὲρ τῶν προνομιοῦχων, ἡ ἀναλογία καθ' ἡμέραν καὶ κατ' ἄνθρωπον μόλις ἀνήλθεν εἰς ἑπτὰ λίτρας, καὶ ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως εἰς ἐννέα. Ἐκτοσε εἰς δώδεκα καὶ κατόπιν εἰς εἴκοσι καὶ τέσσαρας λίτρας. Τὰ δ' ἔργα, ἅτινα νεωστὶ οἱ Γάλλοι ἐπεχείρησαν πρὸς βελτίωσιν τοῦ κλάδου τούτου τῶν δημοσίων ἀναγκῶν παρέχουσιν ἐργασίαν πλείστην' διότι πρέπει ν' ἀναζητηθῶσι πηγαί, νὰ διοχετευθῶσιν ὕδατα διὰ πεδιστῶν καὶ νὰ διανεμηθῶσι κατὰ κατοικίαν. Ὑπολογίζεται λοιπὸν, ὅτι μετὰ τὸ πέρας τῶν ἔργων τούτων ἕκαστος τῶν κατοίκων θέλει λαμ-

βάνει τεσσαράκοντα λίτρας ὕδατος καθ' ἑκάστην, χωρὶς νὰ ληθῆ ὅτι ὄψιν τὸ διατιθέμενον ποσὸν εἰς καταστήματα διάφορα καὶ περιπάτους ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ἐν τοῖς πέριξ.

Κατὰ τινὰ τέλος ἐπίσημον ἐκθεσιν, δημοσιευθεῖσαν ἐν Βιέννῃ ἐν 1864 ἔτει, αἱ πόλεις κατὰ τὸ ἀναλογεῖν εἰς ἕκαστον κάτοικον ποσὸν ὕδατος, συμπεριλαμβανομένης τῆς τε δημοσίας καὶ τῆς ἰδιωτικῆς ὑπηρεσίας, κατατάσσονται κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν:

- Ῥώμη—Νέα Ὑόρκη—Μασσαλία—Λονδίον
- Παρίσιοι—Γενεύη—Φιλαδέλφεια.

Καὶ εἶναι μὲν ἄξιον σημειώσεως, ὅτι τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ῥώμη, ἐξηγεῖται ὅμως τὸ πρᾶγμα ὡς ἐκ τῶν γιγαντιαίων ὑδραυλικῶν ἔργων τῆς ἀρχαίας Ῥώμης, ἐν ἧ ἔζων δύο περίπου ἑκατομύρια ψυχῶν. Τούτου ἕνεκα ἕκαστος τῶν νῦν Ῥωμαίων ἀπολαμβάνει ἑνδεκάκις πλείονος ὕδατος τοῦ κατοίκου τοῦ Παρισίων.

FÉLIX FOUCAU.

ΔΙΑ ΤΑΣ ΜΗΤΕΡΑΣ

Ἡ γερμανὶς ὡς κόρη τυγχάνει ἐπιμελετημένης ἀνατροφῆς. Ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ ὡς παιδίον ἀναπτύσσεται ὑπὸ ἀγρυπνον ἐπιτήρησιν ἀρκούντως ἀνεπτυγμένης μητρός. Τὰ πρῶτά της μαθήματα, ἅτινα διὰ τὴν ἀγνοίαν γραμμάτων μανθάνει ν' ἀπαγγέλλῃ ἐκ στήθους παρὰ τῆς μητρός της παίζουσα, ἐμπεριέχουσιν ἐν κομποῖσι, εὐλήπτοις καὶ ἀφελεσί στίχοις τὰ πρὸς τὸν Θεὸν, πρὸς τοὺς γονεῖς, πρὸς τοὺς συγγενεῖς, πρὸς τοὺς φίλους, πρὸς τοὺς πτωχοὺς, πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καθήκοντα. Μανθάνει νὰ ἦναι εὐπειθὴς, κοσμία καὶ καθαρὰ, χωρὶς ν' ἀποκλείεται καὶ τῶν διὰ τὴν σωματικὴν ἀνάπτυξιν ἀναγκαίων παιδικῶν ἀσκήσεων. Ἀναπτύχθεισα ὀλίγον ὀφείλει ὑποχρεωτικῶς νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ Σχολεῖον. Πᾶσα ἀπουσία ἐκ τοῦ Σχολεῖου ἀδικαιολόγητος ζημιοὶ τοὺς γονεῖς δύο τάληρα. Ἐν τῷ σχολεῖῳ, τὸ ὅποιον ὑποχρεοῦται νὰ ἐπισκέπτηται μέχρι τοῦ 14^{ου} ἔτους τῆς ἡλικίας της, μανθάνει νὰ γράφῃ, ν' ἀναγινώσκῃ, ν' ἀριθμῆ, νὰ ψάλλῃ' μανθάνει τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος της, τὰ σπουδαιότερα τῆς γενικῆς ἱστορίας καὶ τὴν ἑλληνικὴν μυθολογίαν' μανθάνει γεωγραφίαν, χριστιανικὴν ἠθικὴν καὶ πλουτίζε-ται ἀνεπιστήτως μὲ πολλὰς καὶ ποικίλας ἄλλας γνώσεις χρησίμους εἰς τὸν βίον. Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐν τῷ Σχολεῖῳ σπουδῶν αἱ μὲν μένουσιν οἴκαδε διὰ τὴν ἔλλειψιν μέσων πρὸς περαιτέρω σπουδὰς, αἱ δὲ εὐποροὶ ἐπισκέπονται ἀνώτερα Σχολεῖα, ἐνθα διδάσκονται διαφόρους ξένων γλώσσας, μουσικὴν, καὶ ἐν γένει εὐρύνουσιν τὰς γνώσεις τῶν. Ἀμφοτέρων τῶν τάξεων αἱ Γερμανίδες, αἱ τε εὐποροὶ καὶ αἱ μὴ τοιαῦται, τυγχάνουσιν ἐπίσης ἐπιμελετημένης ἀγωγῆς, κα-

θόσον άφορᾷ τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν. Εἶναι λίαν δύσκολον, διὰ νὰ μὴ εἶπω ἄδύνατον, νὰ εὕρηται ἐν Γερμανίᾳ κόρην ἀγνοοῦσαν τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν ἐν τῇ στενῇ τῆς λέξεως σημασίᾳ. Ὁ χορὸς, ἡ μουσικὴ καὶ ἡ γνῶσις ξένων γλωσσῶν οὐδὲν οὐδὲν κωλύουσι τὴν κόρην γερμανικῆς οἰκογενείας νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ μαγειρεῖον, διὰ νὰ παρασκευάσῃ τὸ γεῦμα ἢ διὰ νὰ πλύνῃ τινὰ τῶν φορεμάτων της. Εἰς οἰανδήποτε τάξιν καὶ ἂν ἀνήκη κόρη τις, οἷαςδήποτε ἀνατροφῆς καὶ ἂν ἔτυχε, θεωρεῖται ὡς ἀτελῶς ἀνατραφεῖσα, ἂν μὴ ἐσπούδασε τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν ἐντελῶς. Ὅτε πρὸ τεσσάρων περίπου ἑτῶν ἐπανηγήριζε τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου τὴν 300ετηρίδα τῆς συστάσεώς του, εὐρέθη ἐν Μονάχῳ. Εἰς τὴν οἰκογένειαν, παρ' ἧ κατώκου, ἦλθον συγγενεὶς των τινὲς ἐκ Φραγκφούρτης χάριν τῆς ἐορτῆς καὶ διὰ νὰ ἴδωσι τὴν κόρην των, ἧτις ἐσπούδαζεν ἐν Μονάχῳ ἐν τῷ Σχολείῳ τῶν εὐγενῶν. Ἡ κόρη αὕτη ἦτο λίαν ἐπιμελῶς ἀνατεθραμμένη, εἶχε πολλὰς γνώσεις, εἰξευρε πολὺ καλὴν μουσικὴν, ὡς ἐννοοῦν οἱ Γερμανοὶ τοῦτο, καὶ ἐλάλει εὐχερῶς καὶ ὀρθῶς ἐκτὸς τῆς μητρικῆς τῆς γλώσσης τὴν γαλλικὴν, ἀγγλικὴν καὶ ἰταλικὴν. Ἐπτοήθη ἐν τῶν γνώσεων τῆς κόρης καὶ ἐξέφρασα εἰς τὸν οἰκοδεσπότην τὸν θαυμασμένον μου· ἄλλ' ὁ κύριος οὗτος μοὶ ἀπήντησε ψυχρῶς· «Δὲν ἔχει τὸ πρᾶγμα ὡς τὸ φαντάζεσθε· ἡ κόρη αὕτη ἔχει μεγάλας ἐλλείψεις.» Ἐπίθεσα ὅτι αὕτη εἶχε κεκρυμμένα ἑλαττώματα καὶ διὰ τοῦτο ἐνόμισα πρέπον νὰ σιωπήσω ὁ οἰκοδεσπότης μοὶ προσέθηκε· «Βεβαίως ἀπορεῖς διὰ τὰς λέξεις μου, ἄλλ' εἶναι ἀληθεῖς, διότι ἡ κόρη αὕτη δὲν εἰξεύρει εἰσέτι τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν, τὴν ὅποιαν θὰ διδάχθῃ τῶρα ἐν τῇ οἰκίᾳ της.» Αἱ λέξεις αὗται τοῦ εὐλικρινοῦς Γερμανοῦ, λεχθεῖσαι μετὰ τόνου ἐμφανίζοντες πεποιθήσιν, μοὶ ἐπροξένησαν τοιαύτην ἐντύπωσιν, ὥστε οὐδέποτε θὰ ἐξελειφθῶσι τῆς μνήμης μου. Ἐν τινι πόλει τῆς Γερμανίας, ἐν ἣ διέμεινα ἐπὶ τινὰ χρόνον, ἔβλεπα συχνὰ εἰς χαμηλὸν τι παρὰ τὸν κόρην τιναν, τῆς ὅποιος ἡ ἀφέλεια, ἡ σεμνότης καὶ ἡ μουσικὴ ἐκίνουν εὐκόλως τὴν περιέργειαν τοῦ διαβάτου, ὅστις ἡδύνατο διὰ τοῦ παραθύρου νὰ διακρίνῃ καὶ μικράν τιναν ἀλλὰ κομψὴν βιβλιοθήκην εἰς τὸ βῆθος τοῦ δωματίου. Ἡμέραν τινὰ ἐξελεθὼν εἰς περίπατον μετὰ τινος Γερμανοῦ φίλου μου ἐπορεύθημεν εἰς τι πλησίον κείμενον χωρίον, ὅπουθεν ἐπανερχόμεθα διὰ τινος ἀτραποῦ εἰς τὴν πόλιν. Ἦτο ἡ ἐποχὴ τῆς συλλογῆς τῶν γεωμηλῶν καὶ οἱ ἀγροὶ ἦσαν πλήρεις ἀνθρώπων. Διερχόμενοι πλησίον ἀγροῦ τινος, διεκρίναμεν τί· τὴν κόρην ἐκείνην ἐν παλαιᾷ στολῇ συλλέγουσαν γεώμηλα. Ἀμέσως ἐξέφρασα τὴν ἐκπληξίν μου εἰς τὸν φίλον μου, ὅστις ὅμως μοὶ εἶπεν ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ἀσύνηθες καὶ ὅτι καὶ ἡ ἀδελφὴ του δύναται πολὺ

καλὰ νὰ συνάξῃ ἐν τῷ ἀγρῷ της τὰ γεώμηλα. Καὶ εἰς τοὺς ἐρωτάς των αὐτῶς οἱ Γερμανοὶ εἶναι φρόνιμοι. Θὰ ἐκλέγῃ τὸν φίλον τῆς ψυχῆς της, μηδὲν ἀποβλέπουσα εἰς ἄλλο τι ἢ εἰς τὰ ἠθικὰ προσόντα, καὶ εἰς τοῦτον θὰ παραδώσῃ τὴν καρδίαν της ἀνεπιστρέπτει. Ἡ ἀποκατάστασις τῆς Γερμανίδος εἶναι εὐκόλος, διότι ἀμρότερα τὰ μέρη δὲν ρυθμίζουν τοὺς παλμούς τῆς καρδίας των μὲ τὰ στρέμματα τῆς γῆς ἢ μὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν οἰκοδομῶν ἢ μὲ τὰς χιλιάδας τῶν δραχμῶν, ἀλλὰ μόνον προσέχουσιν εἰς τὴν ἀρμονίαν τῶν αἰσθημάτων. Ἡ Γερμανὶς δὲν δυσκολεύεται ποσῶς νὰ συνδέσῃ διὰ λόγου τὴν τύχην της μετὰ τοῦ φίλου τῆς καρδίας της καὶ νὰ τὸν περιμείνῃ καὶ ἐπὶ δεκαετίαν ὀλόκληρον, μετὰ τοῦ οὗτος κατορθώσῃ ν' ἀποκτήσῃ μίαν θέσιν, παρέχουσιν αὐτῷ τὰ πρὸς συντήρησιν μιᾶς οἰκογενείας ἀπιτιτούμενα, ἂν τυχὸν οὗτος δὲν εὐπορή καὶ αὕτη δὲν δύναται νὰ τὸν βοηθήσῃ.

Διὰ τοῦ γάμου μεταβαίνει ἡ Γερμανὶς εἰς μίαν ἄλλην σφαῖραν, καὶ ἐνταῦθα μᾶς παρουσιάζεται ἐν ὅλῃ τῇ λαμπρότητί της. Ἐνταῦθα διακρίνομεν ἀμέσως τὰς εὐεργετικὰς συνεπειὰς τῆς ἐπιμεμελημένης ἀνατροφῆς της, διότι συντελεῖ εἰς τὴν εὐτυχίαν ἐνὸς συζύγου, ἐνὸς οἰκοδεσπότη, ἐνὸς πατρὸς, ὡς ἐν Ἑλλάδι δὲν δύναται τις νὰ φαντασθῇ.

Ἡ Γερμανὶς ὡς σύζυγος εἶναι παραδειγματικόν τι. Ὁ σύζυγος δι' αὐτὴν εἶναι πατὴρ καὶ αὕτη πάλιν εἶναι μήτηρ δι' ἐκεῖνον, ὡς καὶ καλοῦσιν ἀλλήλους. Γνωρίζει νὰ ἐμπνέῃ τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην εἰς ἐκεῖνον διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς παραδείγματος. Μικρὰν τοῦ νὰ προσθέτῃ εἰς αὐτὸν ἕνας λύπας διὰ παραλόγων ἀξιώσεων καὶ ἰδιοτροπιῶν, προσπαθεῖ νὰ μετριάσῃ τὰς ἰδικὰς του. Εἶναι πιστὸς φίλος του μετέχων καθολοκληρίαν τῶν δυστυχιῶν καὶ εὐτυχιῶν του, καὶ ἐπομένως μετριάσων τὰς πρώτας καὶ διπλασιάζων τὰς τελευταίας διὰ τῆς συμμετοχῆς του ταύτης. Εἶναι εἰς καλὸς σύμβουλος ἐν ἐποχαῖς κρίσεσιν. Εἶναι πιστὴ εἰς τὸν σύζυγόν της καὶ ζῆ δι' αὐτὸν μόνον.

Ἄλλὰ πάντα ταῦτα δὲν εἶναι αἱ μόναι ἀρεταὶ, τὰς ὅποιος κατὰ κανόνα Γερμανὸς τις εὐρίσκει ἐν τῇ συζύγῳ του. Οὗτος αἰσθάνεται ἑαυτὸν εὐτυχέστερον, ὅταν θεωρήσῃ καὶ ἀπὸ ἄλλου σημείου τὴν σύζυγόν του, ὅταν δηλαδὴ τὴν θεωρήσῃ ὡς οἰκοδεσποινίαν. Εἰς οὐδὲν ἄλλο ἔθνος γνωρίζουσιν αἱ γυναῖκες τόσον καλῶς τὴν οἰκονομίαν ὡς ἐν Γερμανίᾳ. Κατὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀκρίθειαν ὑπερβαίνει ἡ Γερμανὶς οἰκοδεσποινίαν τὸν ἀρχαῖον Ῥωμαῖον, διότι τὸ βιβλίον της εἶναι τακτικώτερα ἐκείνου. Γνωρίζει τὴν ἐξοδεύει τὴν ἡμέραν, τὴν ἐβδομάδα, τὸν μῆνα, τὸ ἔτος. Γνωρίζει νὰ μὴ ὑπερβαίῃ τὸ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας ταχθέν μέτρον, κατέχει πλήρῃ συνείδησιν τοῦ ἀξιώματός· «πλοῦσιος ἄνθρωπος ἐν τῷ κό-

σμῷ εἶναι ἐκεῖνος, οὐ τινος τὰ ἐξόδα εἶναι μικρότερα τῶν ἐσόδων.» Οὐδεὶς Γερμανὸς στερεῖται ἐκλεκτῆς καὶ ἐκάστην τροφῆς, οὐδεὶς στερεῖται καλῆς καὶ ὑγιεινῆς ἐνδυμασίας, οὐδεὶς στερεῖται ψυχραγωγικῶν διασκεδάσεων, καὶ ὅμως ἐν Γερμανίᾳ σπανίως θ' ἀπαντήσῃ τις ἐν ταῖς οἰκογενείαις τὸ συχνὰ παρ' ἡμῖν ἀπαντῶμενον οἰκονομικὸν ναυάγιον, μολοντί παρ' ἡμῖν συχνὰ ἀπαντᾷ τις ἀνθρώπους τρεφόμενους μὲ ξηρὸν ἄρτον, συχνὰ ἀπαντᾷ τις ῥακενδύτας καὶ ρυπαροὺς, συχνὰ ἀπαντᾷ τις ἀνθρωπόμορφον κτήνη, μηδεμίαν συνείδησιν τῆς ὑπάρξεώς των ἔχοντα καὶ ἐπομένως μηδεμίαν ἰδέαν ἠθικῆς ψυχραγωγίας. Ποῦ δὲ ἔγκριται τὸ κακόν; Ἐν τῇ σπατῆλῃ καὶ κακῇ μορφώσει τῆς οἰκοδεσποίνης. Ἡ Γερμανὶς γνωρίζει νὰ ἐκλέγῃ μόνον τ' ἀναγκαιότατα εἰς αὐτὴν πράγματα, νὰ τὰ ζυγίσῃ, νὰ τὰ μετρή καὶ νὰ κάμῃ μεμετρημένην χρῆσιν τούτων· γνωρίζει νὰ χρησιμοποιῇ τὰ πάντα, καὶ αὐτὰ τὰ παλαιὰ ὑποδήματά της ἀκόμη· γνωρίζει νὰ ἐργάζεται. Οἰανδήποτε οἰκογένειαν καὶ ἂν ἐπισκεφθῆς πρὸ τῆς 12ῆς ὥρας τῆς μεσημβρίας, θ' ἀκούσῃς παρὰ τῆς ὑπηρετρίδος ὅτι ἡ οἰκοδεσποινίαν δὲν εἶναι εἰς κατὰστασιν νὰ σὲ δεχθῆ. Καὶ ἡξέυρεις διατί; διότι ἡ οἰκοδεσποινίαν μέχρι τῆς 11ῆς π. μ. φέρουσα λευκὸν κάλυμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ μακρὰν ποδιῶν ἐμπροσθέν της, εὐρίσκειται ἐν τῷ μαγειρεῖῳ της ἐπιτηροῦσα καὶ βοηθοῦσα τὴν ὑπηρετρίαν της, ἢ καθαρίζει τὴν οἰκίαν της, ἢ καταγίνεται εἰς ἄλλας οἰκιακάς ἐργασίας· ἀπὸ δὲ τῆς 11ῆς μέχρι τῆς 12ῆς μεταβάλλεται ἀπὸ ἐργαζομένης οἰκοδεσποίνης εἰς κυρίαν οἰκοδεσποινίαν, γνωρίζουσα πολὺ καλλίτερα τῶν ἰδικῶν μὲς νὰ κινή τοὺς δακτύλους ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου καὶ νὰ ὑποδέχεται καὶ νὰ περιποιῆται τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτὴν ξένους. Καὶ τοῦτο πράττουσιν οὐ μόνον αἱ μὴ εὐποροῦσαι οἰκοδεσποῖναι, ἀλλὰ πᾶσαι ἀνεξαιρέτως. Ἐγνωρίσα οἰκογενεῖας· πλουσίων ἐμπόρων, ἐγνωρίσα τοιαύτας ἀνωτέρων ὑπαλλήλων καὶ καθηγητῶν πανεπιστημίων, καὶ ὅμως τὰ αὐτὰ παρετήρησα παρὰ πάσαις. Ἐὰν ἐπισκεφθῆ ξένος τις μουσικὴν συναυλίαν, δύναται πολὺ εὐκόλως νὰ πιστεύσῃ ὅτι τὸ ἐπισκεπτόμενον αὐτὴν πλῆθος ἀνήκει εἰς τὴν πτωχοτέραν τάξιν, διότι αἱ πλειεῖσαι γυναῖκες πλέκουν κάλτσας, ἐνῶ παίζει ἡ μουσικὴ, καὶ αὗται συνομιλοῦσι μετὰ τῶν συντρόφων των· καὶ ὅμως τῶν γυναικῶν ἐκείνων ἄλλαι μὲν εἶναι σύζυγοι ἐμπόρων, ἄλλαι τραπεζιτῶν, ἄλλαι ἀξιοματικῶν κτλ. Ἡ Γερμανὶς δὲν δυσκολεύεται καὶ νὰ πωλῇ ἀκόμη τὰς ἐργασίας της, διὰ νὰ κερδίξῃ χρήματα, ἅτινα χρησιμοποιεῖ πρὸς ἄλλους σκοπούς. Ἡ Γερμανὶς οἰκοδεσποινίαν εἶναι τακτικὴ καὶ καθαρὰ εἰς πολὺ μέγαν βαθμὸν.

Συνέπεσε ποτε νὰ κατοικῶ παρὰ τινι μὴ πλουσίᾳ οἰκογενείᾳ, ἧτις ἀποτελεῖτο ἐξ ἐνὸς πατρὸς,

μιᾶς μητρός καὶ δύο θυγατέρων. Ἡ ὄλη κατοικίαν συνίστατο ἐκ μιᾶς αἰθούσης, ἐνὸς δωματίου καὶ ἐνὸς μαγειρείου. Τὸ δωμάτιον παρεχωρήθη εἰς ἐμὲ, ἐπομένως ὄφειλον νὰ περιορισθῶσιν οἱ λοιποὶ τέσσαρες ἐν τῇ αἰθούσῃ. Ἐν τῇ αἰθούσῃ λοιπὸν ταῦτε ἐκοιμῶντο, ἐπλύνοντο, ἔτρωγον καὶ ἐδέχοντο ἐπισκέψεις οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι· καὶ ὅμως οὐδέποτε εὗρον τὴν αἴθουσαν ἐκείνην ἐν ἀταξίᾳ, μολοντί χάριν τῆς γλώσσης συχνὰ ἐπισκεπτόμενην τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. Ἐνόμιζέ τις ὅτι εἰσέρχεται εἰς αἴθουσαν προωρισμένην μόνον πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ξένων. Ἡ Γερμανὶς οἰκοδεσποῖναι εἶναι κατὰ τὴν ἐνδυμασίαν της ἀφελῆς, καθαρὰ καὶ οἰκονομικὴ. Εἰς οἰανδήποτε τάξιν καὶ ἂν ἀνήκη ἡ Γερμανὶς, κατὰ κανόνα θὰ φέρῃ ἐνδύματα σεμνά, καθαρὰ, ἀφελῆ καὶ εὐθηνά. Μόνον ἐν τῷ θεάτρῳ, ἐν τῷ χορῷ καὶ ἐν ὀλίγαις ἄλλαις περιστάσεσι θὰ ἴδῃ τις τὴν Γερμανίδα φέρουσαν πολυτελεῖ ἐνδύματα καὶ κοσμήματα. Ἐὰν ἤρχετο μία ἐξ ἐκείνων εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐβλεπε τὴν παραλελυμένην πολυτελεῖαν τῶν Ἑλληνίδων, ἠθελεν ὑπολάβει ἀπάσας τὰς ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἀμαζόνας μὲς ὡς ἀνηκούσας εἰς τὴν τάξιν τῶν γυναικῶν ἐκείνων, αἵτινες διὰ τῆς πολυτελείας προσπαθοῦσι νὰ θέλωσιν τὸν διαβάτην, διὰ ν' ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τοῦ θυλακίου του ὀλίγα κερμάτια, διότι μόνον αἱ τῆς τάξεως ταύτης γυναῖκες περιτρέχουσιν ἐν Γερμανίᾳ καθ' ἐκάστην τὰς ὁδοὺς, φέρουσαι πολυτελεῖ ἐνδύματα καὶ κοσμήματα.

Ἡ εὐτυχία τοῦ Γερμανοῦ τέλος καθίσταται ἐπιφθονος, ὅταν θεωρήσῃ τις τὴν σύζυγον αὐτοῦ ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς μητρός. Τὸ παραδειγμα τῆς Ῥωμαίας Λουκρητίας ἀπαντᾶται ἐν ἐκάστῃ γερμανικῇ οἰκογενείᾳ. Ἡ μήτηρ ἔχουσα παρ' αὐτῆς τὸν μικρόν της υἱὸν ἢ τὴν μικρὰν θυγατέρα της, διδάσκει αὐτὴν ν' ἀπαγγέλλῃ ἐκ στήθους εὐλήπτους τινὰς καὶ ὠραίους στίχους, ἐξ ὧν μανθάνει νὰ εὐλογῇ τὸν Θεόν, νὰ σέβηται καὶ ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς, νὰ αἰσθάνεται συμπάθειαν διὰ τοὺς πτωχοὺς, νὰ ἀγαπᾷ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, νὰ αἰσθάνεται συμπάθειαν καὶ δι' αὐτὰ τὰ ζῶα. Ἡ μήτηρ ἔχουσα παρ' ἑαυτῆς τὰ μικρὰ παιδιὰ της γνωρίζει νὰ διηγῆται εἰς αὐτὰ μετὰ πολλῆς τέχνης καὶ ἀπλότητος διάφορους μικρὰς, εὐλήπτους καὶ ὠραίας ἱστορίας τοῦ καθημερινοῦ βίου, δι' ὧν καλλιεργοῦνται ἀνεπαισθήτως καὶ μετὰ πλήρους ἀποτελέσματος τὰ ἐν ταῖς ἀπαλαῖς ψυχῆς τῶν φιλότατων της ἐνυπάρχοντα σπέρματα τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ ἀληθοῦς. Πάσης ἄλλης διασκεδάσεως προτιμᾷ ἡ Γερμανὶς μήτηρ νὰ μὲν ἐν τῷ οἴκῳ, καταγινομένη εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν φιλότατων της. Τὸ παρά τισιν οἰκογενείαις ἐπικρατοῦν σύστημα τοῦ νὰ παραδίδωσιν αἱ μητέρες τὰ τέκνα των, μάλισ ἀρχίσωσι νὰ ψελλίζωσι λέξεις, εἰς γκουβερνάντας, ἐν Γερμανίᾳ δὲν εὐρίσκει ἐφαρμογὴν. Ἐκεῖ ἡ

μήτηρ είναι και η γκουβερνάντα τῶν τέκνων της. Ἄν δέ που συναντήσῃ τις τοιαύτας, αὐταὶ ἐπιμελοῦνται τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδίων ὑπὸ τὴν ἄγρυπνον, ἄμεσον καὶ αὐστρὰν ἐπιτήρησιν τῶν μητέρων, ἢ μάλλον, διὰ νὰ εἶπω καλλίτερον, αὐταὶ εἶναι βοηθοὶ τῶν μητέρων.

Εὐτυχὴς ἡ Γερμανία, διότι τρέφει τοιαύτας μητέρας, τῶν ὁποίων ὅλοι οἱ πόθοι καὶ ὅλαι αἰ φροντίδες τείνουσιν εἰς τὸ νὰ παιδαγωγῶσιν καταλλήλως τὸν μέλλοντα πολίτην Γερμανὸν ἐν τῷ πρώτῳ, καὶ διὰ τοῦτο σπουδαιότερω, σταδίῳ τῆς ἀνατροφῆς του. Εἶναι γνωστὸν ὅτι τρία εἶναι τὰ ἐργαστήρια, ἐν οἷς παιδαγωγεῖται, ἢ οἰκία, τὸ σχολεῖον καὶ ἡ κοινωνία. Ταῦτα ὅμως εἶναι τόσον στενωδῶς συνδεδεμένα, ὥστε τὸ ἐν προϋποτίθει τὸ ἄλλο. Δύναται τις νὰ ἔχῃ οἰαδήποτε σχολεῖα, οἷουσδήποτε διδασκάλους καὶ οἰαδήποτε μέθοδον, ἐὰν δὲν ἔχῃ καλὰς μητέρας, εἶναι ἀδύνατον νὰ παραγάγῃ ἐντελῶς καλοὺς πολίτας. Ἐν τῇ τρυφερῇ ἡλικίᾳ τ' ἀναπτυσσόμενα προτερήματα καὶ ἐλαττώματα χράσσονται τόσον βαθέως, ὥστε εἶναι ἀδύνατον οἰαδήποτε ἐπερχομένη ἀνατροφή νὰ τὰ ἐξαλείψῃ καθολοκληρίαν. Ἄθεε τὸν μάλλον σοφὸν ἄνθρωπον τοῦ κόσμου, ἐὰν οὗτος εἴχε τὴν ἀτυχίαν νὰ μὴ ἔχῃ καλῶς ἀνατετραμμένην μητέρα, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ γήρατί του θὰ γέμῃ πρὸς λήψεων καὶ ἐλαττωμάτων, μεθ' ὅλους τοὺς κατ' αὐτῶν συστατικὰς πολέμους τῶν σοφῶν καὶ μακρῶν σπουδῶν του. Τἀνάπαιον λάβε ἄνθρωπον ὑπάρχοντα υἱὸν καλῶς ἀνατετραμμένης μητρὸς καὶ μετὰ ταῦτα ἐκ τῶν περιστάσεων περιελθόντα εἰς λίαν οἰκτρὰν θέσιν, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ διακρίνηται καθ' ἐκάστην στιγμὴν λαμπρῶς εὐγενοῦς καὶ καλῶς ἀνατετραμμένης ψυχῆς.

Μετατιθεμένου τοῦ πεδίου τῆς ἀνατροφῆς ἀπὸ τῆς οἰκίας εἰς τὸ σχολεῖον, ἡ Γερμανὴ μήτηρ δὲν θεωρεῖ πληρωθεῖσαν τὴν ἀποστολὴν της καὶ ἐπομένως πύσασαν τὴν ὑποχρέωσιν της νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων της. Ἡ δὲ ἄρχεται νὰ διδάσῃ ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου τὰ τέκνα της μουσικὴν, διὰ νὰ καταστήσῃ μαλακὴν καὶ εὐγενὴ τὴν ψυχὴν των. Ὡς ἡ σωμασκία συντελεῖ εἰς τὴν εὐεξίαν τοῦ σώματος, οὕτω καὶ ἡ μουσικὴ συντελεῖ εἰς τὴν εὐεξίαν τῆς ψυχῆς. Ὁ τὰ πάντα δι' ἀλανθαστοῦ ὀφθαλμοῦ ἐτάζων ἀθάνατος Σταγειρίτης, γράφων τὰ Πολιτικά του, ἀφιέρωσεν ἐν ὀλόκληρον βιβλίῳ εἰς τὴν μουσικὴν, διότι ἐνόμισε ταύτην ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἔνευ διὰ τὴν ἀνατροφήν τοῦ πολίτου καὶ ἐπομένως τοῦ ἀνθρώπου ἐν γένει, διότι κατ' αὐτὴν «ἀνὴρ ἀγαθός» καὶ «πολίτης σπουδαῖος» εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό. Τῆ ἀληθείᾳ! δὲν εἶχεν ἄδικον. Ἡ ἐνέργεια τῆς Γερμανίδος ἐν τούτοις δὲν περιορίζεται εἰς τὴν διδασκίαν τῆς μουσικῆς μόνον. Εἶναι ὁ βοηθὸς τοῦ διδασκάλου ἐν τῇ οἰκίᾳ. Φρον-

τίζει νὰ ἴναι τὰ τέκνα της ἐπιμελῆ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐπιτηρεῖ ταῦτα καὶ τὰς μελέτας των. Βοηθεῖ ταῦτα εἰς τὰς ἐργασίας των, διορθοῦσα τὰ σφάλματά των καὶ ἐξηγοῦσα εἰς αὐτὰ τὰς ἀπορίας των. Συχνὰ θὰ ἴδῃ τις τὴν Γερμανίδα μητέρα καθημένην κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς της ἐν μέσῳ τῶν τέκνων της καὶ ἀναγινώσκουσιν μεγαλοφώνως ὠραῖον καὶ ὠφέλιμον μέρος ἐκ τίνος περιοδικοῦ συγγράμματός, ἐνῶ τὰ τέκνα της καὶ ὁ σύζυγός της ἐν θρησκευτικῇ σιγῇ καὶ περιέργῳ προσοχῇ ἀκροάζονται τῶν λόγων της. Τὴν Κυριακὴν καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτὰς θὰ ἐδηγήσῃ αὐτὰ τὰ τέκνα της εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ θὰ ἐπαναλάβῃ, ὅταν ἐπανέλθωσιν ἐκ τῆς ἐκκλησίας, τὴν ἐρμηνείαν τοῦ εὐαγγελίου τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Οὐ μόνον δὲ περὶ τῆς ἠθικῆς ἀναπτύξεως τῶν τέκνων της φροντίζει, ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκονομίαν, τὸ ἀναγκαῖον τοῦτο ἐφόδιον τοῦ βίου μας, μετὰ πολλῆς τέχνης διδάσκει εἰς τὰ τέκνα της. Ἐν Γερμανίᾳ ὑπάρχει εἶδος τι τραπέζων τῆς οἰκονομίας, τῶν ὁποίων ἡ σύστασις σκοπεῖ νὰ διευκολύνῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς ἄνθρώπους τὴν ἐξοικονόμησιν χρημάτων ἐκ τοῦ περισσεύματος τῶν ἐργασιῶν των. Διὰ τῆς πλετρωμῆς πέντε ταλήρων, ἧτοι δραχμῶν 22, ἀγοράζει τις ἐν βιβλίῳ, ἐν ᾧ φέρεται τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 22, ὡς ἀρχικὸν κεφάλαιον, φέρον τοκοὺς τῷ κατακλιόντι μετὰ ταῦτα δύναται ὁ κάτοχος τοῦ βιβλίου τούτου νὰ καταθέτῃ εἰς τὴν τράπεζαν ὅποτεδήποτε εὐκολύνεται εὐτελῆ χρηματικὰ ποσὰ, ἐστὼ καὶ λεπτὸν μόνον, ἅτινα ἐγγράφονται ἐν τῷ βιβλίῳ του, φέρουσιν εἰς αὐτὸν τόκον ἀπὸ τῆς καταβολῆς καὶ εἶναι πάντοτε εἰς τὴν διάθεσιν του. Οὕτω δύναται πτωχὸς τις ἀνεπαίσθητος διὰ τῶν μικρῶν οἰκονομιῶν του νὰ γίνῃ μετ' ὀλίγα ἔτη κάτοχος ἐνός καλοῦ χρηματικοῦ ποσοῦ καὶ ἐπομένως νὰ βελτιώσῃ τὴν θέσιν του. Καὶ αἱ τράπεζαι αὐταὶ χρησιμεύουσιν εἰς τὴν Γερμανίδα μητέρα διὰ νὰ διδάξῃ τὰ τέκνα της τὴν οἰκονομίαν. Δι' ἐκάστον τέκνον της ἀγοράζει ἐν βιβλίῳ, τὸ ὅποιον καὶ παραδίδει εἰς αὐτό, διὰ νὰ τὸ κατέχῃ ὡς ἐντελῆς κύριος. Ἐκάστον τέκνον φιλοτιμεῖται νὰ φαίνεται κύριος μεγαλητέρας περιουσίας καὶ ἐπομένως πᾶν ὅ,τι λαμβάνει παρὰ τίνος σπεύδει νὰ τὸ παραδώσῃ εἰς τὴν τράπεζαν, διὰ νὰ ἐγγραφῇ εἰς τὸ βιβλίον του.

Ἐκάστην Κυριακὴν συνειθίζουσιν οἱ πλείστοι Γερμανοὶ νὰ κάμνωσι μετὰ μεσημβρίας μικρὰς ἐκδρομὰς, ἢ νὰ ἐπισκέπτονται μουσικὰς συναυλίας, καὶ ὡς ἐκ τούτου δειπνοῦσιν ἐκτὸς τῆς οἰκίας. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ γεύματος ἡ μήτηρ θὰ δώσῃ εἰς ἕκαστον τέκνον της τὰ ἐξόδα τῆς εἰσόδου εἰς τὸ κοντσέρτο, ὡς καὶ τὰ τῆς τραφῆς του ἐξόδα, ταῦτα δὲ εἶναι ἐλεύθερα νὰ διαθέσωσι κατὰ βούλησιν τὰ εἰς αὐτοὺς διδόμενα ταῦτα χρήματα. Δύναται λοιπὸν νὰ ἐπισκεφθῶσιν ἡ

νὰ μὴ ἐπισκεφθῶσιν τὸ κοντσέρτο, νὰ φάγωσι πολυτελῶς ἢ νὰ φάγωσιν οἰκονομικῶς, χωρὶς νὰ γίνῃ εἰς αὐτὰ οὐδεμία περὶ τούτου παρατήρησις ἐκ μέρους τῶν γονέων· συνέπειά δὲ τούτου εἶναι ὅτι ταῦτα προσπαθοῦσι διὰ παντὸς τρόπου νὰ ἐξοικονομήσωσι κάτι τι ἐκ τῶν ἐξόδων των, διὰ νὰ τὸ καταθέσωσιν εἰς τὴν τράπεζαν. Βαθυπρόδον καὶ κατ' ὀλίγον κατορθαὶ ἡ μήτηρ διὰ τῆς μεθόδου ταύτης καὶ τὰ τέκνα της νὰ καταστήσῃ κάτοχα μιᾶς χρηματικῆς ποσότητος, τὴν ὁποῖαν δύναται νὰ διαθέσωσιν εἰς ἐπιωφελεῖς δι' αὐτὰ σκοποὺς, καὶ, τὸ σπουδαιότερον, νὰ διδάξῃ ταῦτα τὸν τρόπον καὶ τὰ εὐεργετικὰ αποτελέσματα τῆς οἰκονομίας. Τέλος ἡ μήτηρ κλείει τοὺς μετὰ τῶν τέκνων της λογαριασμούς της, ἀφοῦ διδάξῃ καὶ τὰς θυγατέρας της τὴν οἰκονομικὴν τάξιν καὶ οἰκονομίαν ἐν τῇ στενῇ τῆς λέξεως σημασίᾳ.¹

ΤΑ ΛΑΜΠΟΝΤΑ ENTOMA

Τίς δὲν γνωρίζει τὸ ταπεινὸν ἐκεῖνο ζῴδιον, τὴν πυγολαμπίδα, ἧτις φωτίζει κατὰ τὰς θεινὰς νύκτας μετὰ τὴν ὀπαλιοειδῆ τῆς λάμπης τὸν πρασινοσκίετον τάπητα τῶν λειμώνων;

Ἡ πυγολαμπίς ἢ λαμπυρίς ἀμυδρὰν μόνον μᾶς παρέχει ἰδέαν τῆς θαυμαστῆς ὁμοιογενείας τῶν λαμπόντων ἐντόμων, ἅτινα ἐν ταῖς περὰ τοὺς τροπικοὺς χώρας τέμνουσι τὸν αἰθέρα διὰ μικρῶν πυρίνων ἕλκων ἢ μαγικῶς φωτίζουσι τὰ βῆθη ἀπεράντων καὶ ἀβάτων δασῶν.

Εἶδος ἀξιοσημειωτόν τῆς ὁμοιογενείας ταύτης εἶνε ὁ πυροφόρος τῶν Ἀντιλλῶν.

Ὅσον μεγάλης λαμπρόδος ἢ λάμπης ὑπερβαίνει τὸ μικρὸν φῶς ταπεινοῦ λυχναρίου, τόσον ὁ λαμπρὸς πυροφόρος ὑπερέχει τῆς μικρᾶς λαμπυρίδος. Ἄν τις κρατῶν διὰ τῶν ἄκρων τῶν δακτύλων πυροφόρον περιφέρει αὐτὸν ἀπὸ στίχου εἰς στίχον βιβλίου, θὰ δυνήθῃ ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτὸς ν' ἀναγνώσῃ. Ὀλίγοι πυροφόροι ἐντὸς κλωβοῦ ἀρκοῦσι διὰ νὰ φωτίσωσιν αἰθουσαν ὀλόκληρον. Ἄν ἡ λάμπις των ὀλιγοστεύσῃ, δύναται τις πάλιν νὰ τὴν ζωγωνήσῃ ταράττων ὀλίγον τὰ ζωφια ἢ θέτων αὐτὰ εἰς τὸ ὕδωρ. Δὲν λάμπει δὲ ὅλον τὸ σῶμά των. Τὸ φῶς, ὅπερ διαχέουσιν, προέρχεται ἐκ τριῶν μικρῶν φανῶν, ὧν δύο εἶνε ἐπὶ τῆς ῥάχους τοῦ ζωφίου καὶ εἰς ἐπὶ τοῦ στήθους. Φαίνεται δὲ ὅτι ὅταν θέλῃ ὁ πυροφόρος δύναται νὰ κλείσῃ τοὺς φανούς του, ἀπαράλλακτα ὅπως κλείομεν διὰ τῶν βλεφάρων τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὁ Ἰνδὸς ὁ ὀδοπορῶν νύκτωρ ἐντὸς τῶν ὠραίων καὶ μεγάλων τῆς Μεξικῆς δασῶν, μεστῶν πικτιῶν ἰσοδῶν ἑρπετῶν, πιάνει ἀπὸ τίνος δένδρου δύο πυροφόρους· θέτει δ' αὐτοὺς

1. Ἔσταχ. ἐκ διατρ. τοῦ κ. I. Ἀρδαβαντινοῦ ὀημ. ἐν τῷ Ἄττ. Ἠμερολόγιῳ τοῦ 1877.

τὸν ἕνα ἐπὶ τοῦ ἐνός ποδός του καὶ τὸν ἕτερον ἐπὶ τοῦ ἄλλου, οὕτω δὲ φωτιζόμενος ὀλιγότερον φαίνεται μήπως πατήσῃ ἐπὶ ὄρεως. Τὴν πρώταν, ὅταν ἐξέλθῃ τοῦ δάσους ἐναποθέσει πάλιν τοὺς δύο μικροὺς ζωντανούς φανούς του ἐπὶ φύλλου δένδρου καὶ ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον του. Μεξικανικῆς τῆς παροιμίας λέγει· «Ἐμπρε τὴν λαμπυρίδα, ἀλλὰ θέε τὴν πάλιν ἐκεῖ, ὅθεν τὴν ἐπήρες.» Παροιμία ἀξιόλογος, ἧτις διδάσκει ὅτι πρέπει ὁ ἄνθρωπος καὶ προνοητικὸς νὰ ἴνε καὶ εὐγνώμων.

Πολλοὶ πυροφόροι πωλοῦνται ἐν τῷ Μεξικῷ ὡς κοσμήματα. Διότι τὰ ζωφια ταῦτα ὁμοιάζουσι πρὸς λίθους πολυτίμους, αἱ δὲ ἐπιχώρια γυναικίκες στολίζονται δι' αὐτῶν ὡς ἂν ἦσαν ρουβίνια, σμάραγδοι ἢ ἀδάμαντες. Φοροῦσι δ' αὐτὰ κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον· ἐγκλείουσι τοὺς πυροφόρους ἐντὸς μικρῶν σάκκων ἐκ λεπτοτάτου διαφανοῦς ὑφάσματος, προσαρτῶσι δὲ τὰ σακκίδια ταῦτα εἰς τοὺς κήμβους τῶν ταινιῶν ἢ εἰς ἀνοδοσμάς ἐκ τεχνητῶν ἀνθέων. Οὕτως ἐστολισμένη ἡ γυνὴ διὰ τῶν ζωντανῶν ἐκείνων πετραδιῶν ὁμοιάζει πρὸς θεᾶν, ἣν περιβάλλει αἰγλή ἀπαστρέπτουσα εἰς πολλῶν ποδῶν ἀπόστασιν.

Οἱ πυροφόροι ἀναφαίνονται περὶ τὰ τέλη τοῦ ἀπριλίου μετὰ τὰς πρώτας βροχὰς, εἶνε δὲ ἄφθονοι πρὸ πάντων εἰς τὰ δασώδη μέρη καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς, ἐνθα φύονται κάλαμι· ἐξέρχονται τὸ δειλιῶν, πετώσιν ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ὥρας (καὶ τότε μάλιστα λάμπουσι), κρύπτονται ἔπειτα εἰς κοιλάσματα δένδρων ἢ ὑπὸ τὴν πόαν τῶν λειμώνων· τρέφονται διὰ φύλλων καὶ ἐξαφανίζονται περὶ τὰ τέλη τοῦ ἰουλίου μηνὸς ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ αὐγούστου. Δύναται τις ὅμως καταβάλλων πολλὴν ἐπιμέλειαν νὰ διατηρήσῃ πυροφόρους ἐντὸς κλωβοῦ καὶ μέχρι τοῦ σепτεμβρίου ἢ ὀκτωβρίου. Ὁ ἐκ Κούβας μάλιστα κ. Δὸς Ἐρμάνας, ὅστις πρὸ τίνος χρόνου παρουσιάσε τινα ἐκ τῶν περιέργων τούτων ἐντόμων πρὸς τὴν ἐν Παρισίους Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν, κατόρθωσε νὰ διατηρήσῃ πυροφόρους καὶ μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς νοεμβρίου ὅχι μόνον ἐν Ἀδάνῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν Νέξ Ἰόρκῃ.

Ἄν καὶ τὰ ζωφια ταῦτα εἶνε ἀβλαβῆ διὰ τὸν ἄνθρωπον, διὰ τὸ ἴδιον αὐτῶν γένος εἶνε κατ' ἐξοχὴν ἀσπλαγχνὰ καὶ ὁμοιάζουσι κατὰ τοῦτο πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Οἱ ἐν τῷ αὐτῷ κλωβῷ κεκλεισμένοι πυροφόροι δύναται νὰ κατακομματιασθῶσιν. Ὡς ὅπλα μεταχειρίζονται τοὺς πόδας των, δι' ὧν προσπαθοῦσι ν' ἀποκόψωσι τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀντιπάλου των. Σημεῖα ὁ κ. Δὸς Ἐρμάνας ὅτι ὁ πυροφόρος λάμπει μᾶλλον ἐντεταμένως περὶ τὴν κοιλικὴν χώραν, τότε δὲ ἡ λάμπις του καθ' ὅλου εἶνε ἰσχυροτέρα ὅταν πετᾷ ἢ ὅταν ἐμβάλλεται εἰς τὸ ὕδωρ.

Ἐν τῇ Ἰνδίᾳ καὶ τῇ Ἀσιατικῇ Πολυγησίᾳ ἔ-

φθονα γεννῶνται τὰ λάμποντα έντομα καί είνε κατὰ τὸ πλείστον περωτά. Κατὰ τινες τοῦ ἕτους ὥρας σήμεν τοιοῦτων ζωφίων διασχίζουσι τὸν αἰθέρα, ὥστε νομίζεις ὅτι ἐπλησίασεν αἴφνης πρὸς τὴν γῆν νεφέλης τις ἐξ οὐρανοῦ.

Τύπος τῶν ζωφίων τούτων είνε ἡ λαμπρὰ ψυχὴ τῆς Γουδάνης ἡ ἐπικληθείσα φανοφόρος, διότι ἀληθῶς φανὸν φέρει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Τοὺς φανοφόρους τούτους θεδαίως ἐκλαμβάνει ἀντὶ πτηνῶν ὁ Φοντενέλ, ὅτε ἐν ταῖς Κόσμοις του, ὑποθέτων ὅτι ὁ πλανήτης Ἄρης διὰ τινος ἐντάκτου μέσου φωτίζεται κατὰ τὰς ἀσελήνουσ νόκτας, λέγει: «Ἦξεύρατε ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν Ἄμερικῇ πτηνά, ἅτινα τόσον λάμπουσιν εἰς τὸ σκότο, ὥστε εὐκόλως δύνταται τις ν' ἀναγνώσῃ. Τίς οἶδε μὴ πολλὰ τοιαῦτα πτηνά εἶχῃ καὶ ὁ Ἄρης, ἅτινα ἅμα νυκτώσῃ διασκεδαζόμενα πανταχοῦ διαδίδουσιν νέον φῶς;»

Πλὴν τῶν ἐντόμων μνημονευτέα καί τὰ φωσφορίζοντα ζωφία τὰ πληροῦντα τὴν θάλασσαν καὶ δι' ὧν λάμπουσιν ἐνίοτε τὰ κύματα.

Πῶς τὰ μικρὰ ταῦτα ἐντὰ παράγουσι τὸ φῶς των; Εἶνε μυστήριον, ὅπερ μέχρι τοῦδε δέν ἠδυνήθη νὰ ἐξακριβώσῃ ἡ ἐπιστήμη.

TH. LALRY.

Η ΑΛΗΘΗΣ ΕΚ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΔΟΞΑ

Εἰς τῶν ἀθανάτων ἀνδρῶν, ὅσοι ἐστερέωσαν τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἀμερικανῶν, ὁ Τζὼν Ἀδάμ, ὀμιλῶν πρὸς τοὺς νέους μαθητὰς τοῦ πολεμικοῦ σχολείου τῆς συμπολιτικῆς αὐτῶν, ἔδωκεν ἀξιομνηστον ὄρισμὸν εἰς τὴν ἐκ τοῦ πολέμου ἀληθῆ δόξαν. «Νεανίσκοι συμπολιταί μου, τοῖς εἶπε, χαίρω διότι ἐξῆσα καὶ βλέπω τοιοῦτον ὠραῖον σὺλλογον τῶν ἐπομένων ὑπερασπιστῶν τῆς πατρίδος μας, ἐμβαίνοντα εἰς τὸ στάδιον τῶν τιμῶν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἐθνικῆς κυβερνήσεως.

«Εἶν' ἔμφυτον τὸ ὅποιον ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται πάθος εἰς τὴν καρδίαν του νὰ δοξασθῇ καὶ νὰ λαμπρυνθῇ ὄλα δὲ τὰ ἔθνη, πεφωτισμένα καὶ μὴ, πρῶτην καὶ μεγαλειτέραν παρὰ πᾶσαν ἄλλην λογιζόμενα τὴν ἐκ τοῦ πολέμου δόξαν, ἡ παρεκίνησαν καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς καὶ ἐνεθάρρουναν τοὺς ἀνθρώπους νὰ τὴν ἀγαπῶσιν, ἐπεινήνεσαν τοὺς περιπαθῶς διακειμένους πρὸς τὴν δόξαν πολεμικοῦς μᾶλλον ἢ ὅλας τὰς ἄλλας κλάσεις τῆς πολιτικῆς κοινωνίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἐπάγγελμά σας εἶναι τοῦλάχιστον ἐπίσης ἐν τιμον ὅσον ὅποιονδήποτε ἄλλο ἐπάγγελμα τοῦ κοινωνικοῦ βίου, εἶναι χρεὸς σας νὰ στοχασθῆτε σπουδαίως τί ἐστὶ δόξα.

«Δὲν ὑπάρχει καὶ δέν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ οὔτε εἰς τοῦτον, οὔτε εἰς κἀνένα ἄλλον κόσμον ἄλλοθὴ δόξα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, εἰμὴ ἡ εἰς τῆς ἀγαθοεργίας, φρονήσεως, ἐπιεικειῆς, φι-

λανθρωπίας, συνέσεως, μετριοπροσύνης, ἐγκρατείας, δικαιοσύνης καὶ καρτερίας πραγματικῶς ἀποπνηγάουσα. Ἡ δόξα ἡ προσγινομένη ἀπὸ μάχας, νίκας καὶ κατακτήσεις, αἱ ὅποια δέν ἔχουν μόνον καὶ ἀνεπίληπτον σκοπὸν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν εἰρήνην, δέν εἶναι βέβαια δόξα, ἀλλ' εἶναι θρίαμβος τοῦ δόλου καὶ τῆς ἀρπαγῆς. Ὅποια ἦτο ἡ δόξα τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ Καίσαρος; μία λάμψις, παρομοία μὲ τὰς ὠχρὰς, μελαίνινας καὶ φρικώδεις ἐκείνας φλόγας τοῦ Μίλτωνος, αἱ ὅποια φωτίζουσι ἐξαιφνης ἐνίοτε τὸν εὐρύχωρον καὶ σκοτεινὸν ἔθνη.

«Ὡ πόσον διαφέρει ἡ δόξα τοῦ Βασιγιαντῶν καὶ τῶν πιστῶν του στρατιωτῶν! Οὔτοι, κινούμενοι μόνον καὶ μόνον ἀπὸ τὸν πρὸς τὴν πατρίδα ἑνθερμον ἔρωτα, ἀπὸ ἄδολον καὶ καθαριωτάτην φιλανθρωπίαν καὶ ὄχι ἀπὸ φιλοδοξίαν κατακτητικὴν ἢ ἀπὸ φιλοπλουτίαν, ζήλοτυπίαν, φθόνον, κακίαν καὶ ἐκδίκησιν, ἐπολέμησαν μὲ ἀνήκουστον ἐπιμονὴν καὶ σταθερότητα, ὑπερασπίζοντες τὴν πατρίδα των, τοὺς θεμελιώδεις νόμους τῆς, τὰ φυσικά τῆς ἀδικίας, τὰς ἀναπικλοτριώτους ἐλευθερίας τῆς ἀπὸ τὴν βίαν καὶ καταδυναστείαν τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀγρίων τυράννων καὶ ἀρπακτῆρων.

«Ἀναγινώσκετε καὶ μελετᾶτε ἡμέρας καὶ νυκτὸς τὸν βίον αὐτῶν τῶν ἀθανάτων ἀνδρῶν καὶ τὴν ἱστορίαν τῶνμεγάλων κατορθωμάτων αὐτῶν. Δέν ἔχετε ἀνάγκην ν' ἀνοίξετε τὰ χρονικά τῆς ἀρχαιότητος ἢ νὰ περιέλθετε τὴν ἀλλοδαπὴν, διὰ νὰ εὐρετε ἐντελεῖς τύπους τῶν ἀρετῶν ἐκείνων, αἱ ὅποια διακρίνουσι τοὺς πολεμικοῦς ἀρχηγούς καὶ τοὺς ἐνδόξους στρατηγούς, ὅσοι δέν ἠτιμᾶσθησάν ποτε καὶ δέν ἐμολύνθησαν οὐδ' ἀπὸ τὴν ἐλαχίστην κηλίδα τῆς φιλοδοξίας, τῆς φιλαργυρίας, τῆς τυραννίας, τῆς ἀπνθρωπίας καὶ τῆς καταδυναστείας, ἀλλ' ἐφρόνουν πάντοτε τὰ δίκαια, τόσον ὡς πρὸς τοὺς συμπολίτας των ὅσον ὡς πρὸς τοὺς ἐχθρούς των.

«Μιμῆσατε τοιαῦτα εὐγενῆ παραδείγματα καὶ ἐνῶ ἀναδράζει τὸ αἷμά σας ἀπὸ τὸ φιλοπόλεμον τῆς καρδίας σας, καὶ ἐνῶ μάχεσθε, αἰσθάνεσθε πάντοτε τὴν ἀξίαν σας καὶ σέβεσθε τὸν ἐαυτὸν σας ὡς πολῖται Ἀμερικανοὶ καὶ ὡς ἄνθρωποι χριστιανοί.

«Σὰς συγγαίρω ἔχοντας ἤδη ὄλας τὰς εὐκολίας νὰ προκόψετε εἰς τὰ γράμματα, εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ εἰς τὰ ὄπλα. Τὰ προτερήματα ὅσα ἂ' ἀποκτήσετε πρέπει νὰ τὰ ἔχετε ὡς ἱερὰν παρακαταθήκην, περὶ τῆς ὁποίας ὀφείλετε ν' ἀποδώσετε λόγον εἰς τὴν πατρίδα σας. Δι' αὐτῶν τῶν προτερημάτων καὶ διὰ τῶν περὶ τὰ καλὰ ἔξεων, μὲ τὰς ὁποίας θὰ στολίσθητε τὰ πνεύματα καὶ τὰς καρδίας σας, ἂ' ἀποκατασταθῆτε ἀξιοὶ νὰ εὐδοκημῆσετε εἰς ὅποιονδήποτε στάδιον ἀποφασίσετε νὰ τρέξετε.

«Διὰ νὰ μὴ σὰς βαρύνω δὲ πλεϊότερον μὲ τὸν ὀλόγον μου, συγχορησάτέ μοι νὰ τὸν τελειώσω, ἡποτείνων εἰς ἓνα ἕκαστον ἀπὸ σας τὸν λόγον Ῥωμαιοῦ τινὸς δικτάτορος, ὅστις ἀπ' οὐ κείνιδύνασε καὶ ἠνδραγάθησεν ἐνδόξως, ὥστε κρατελαμπρύνθη διὰ τὸν ὅποιον ἐδειξε ζῆλον ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος του, εἶπε: *Macte virtute esto.*»

ΤΡΙΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ἀφιερῶνται τοῖς ὑπουργοῖς τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ στρατηγὸς Γραντ, ὁ νικητὴς τῆς Ῥιχμόνδας καὶ πρόεδρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἐκράτηθη ἐν Οὐάσιγτωνί ὡς διελάσας ἐφ' ἀμάξῃς διὰ τῆς πόλεως μεθ' ὑπερβαλλούσης ταχύτητος.

Ἄμα κρατηθεὶς ὁ στρατηγὸς προέτεινε ν' ἀποτίσῃ τὸ τεταγμένον πρόστιμον ἄλλ' ὁ κλητὴρ ἀπήντησεν αὐτῷ ὅτι μὴ ἔχων τὴν ἀδειαν τοῦ εἰσπράττειν τὰ πρόστιμα τὰ ἐπὶ παραβάσει τῶν ἐπὶ τῶν ὁδῶν κανονισμῶν, ἠναγκάζετο ν' ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτοῦ ἵνα ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν. Ὁ στρατηγὸς ἀναγκασθεὶς νὰ ἐνδώσῃ, μετέβη εἰς τὸν παρακείμενον σταθμὸν, ὅπου ἀπέτισε τὸν εἰς τὸν νόμον φόρον.

Παρόμοιον τι ἐγένετο καὶ ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Λίγκολν.

Ὁ ἠνίοχος τοῦ προέδρου προχωρήσας ποτὲ εἰς τὰ δεινδρόφυτα μέρη ἀγυίας τινος, ἐκράτηθη ὑπὸ κλητῆρος διατάξαντος αὐτὸν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν ἀστυνομικὸν σταθμὸν. Ὁ ἠνίοχος ἠνῆθη ἄλλ' ὁ Λίγκολν, μαθὼν περὶ τίνος ἐπρόκειτο, ἔλαβε τὸν κλητῆρα πλησίον του, ἐντὸς τῆς ἀμάξῃς, καὶ διέταξε τὸν ἠνίοχον νὰ διευθυνθῇ πρὸς τὸν σταθμὸν, ὅπου ἀπέτισε τὰ πρόστιμον.

Ἴδού δύο λαμπρὰ δείγματα τῆς ἐνώπιον τοῦ νόμου ἰσότητος ἄλλὰ προσθέσωμεν καὶ τρίτον.

Ὁ λόρδος Παλμερσὼν μεταβαίνων ποτὲ εἰς τὴν ἐξοχὴν αὐτοῦ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, καθ' ἣν σιγμῆν εἰσῆρχετο ἐντὸς τῆς ἀμάξῃς εἶδεν ἐντὸς ἐτέρου διαμερίσματος τὸν φίλον αὐτοῦ λόρδον Κλαρενδῶνα, καὶ ἔδραμε πρὸς τὸ μέρος τοῦτο, θέλων νὰ συνοδοιπορήσῃ μετ' αὐτοῦ. Μόλις ἔρθασεν ἀπὸ τῆς μιᾶς ἀμάξῃς εἰς τὴν ἄλλην καὶ ἐδόθη τὸ σύνθημα τῆς ἀναχωρήσεως.

Ὁ λόρδος Παλμερσὼν ὅμως ἀναβαίνει εἰς τὴν βαθυμίδα τῆς ἀμάξῃς, ὅπου ἦτο ὁ φίλος αὐτοῦ, ὅτε μία λέξις τοῦ ἀστυνομικοῦ κλητῆρος σταματᾷ αὐτόν: *The law forbid* (ὁ νόμος τὸ ἀπαγορεύει). Ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας δέν ἀντίστη πρὸς τὸν νόμον, ἀλλ' ἀνέμενον ἐπὶ δύο ὥρας τὴν ἀναχώρησιν τῆς ἐπομένης ἀμαξοστοιχίας.

Ὁ Κροῖσος, ὁ πλουσιώτερος τῆς Ἀσίας βαι-

λεὺς, δειξας εἰς τὸν σοφὸν Σόλωνα ἅπαντας τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ, ἠρώτησεν, ἐάν νομίζῃ αὐτὸν ὀλιώτατον. Οὐχι, ἀπεκρίθη ὁ Σόλων ὀλιώτατον νομίζω Τέλλον τὸν Ἀθηναίων διότι γεννηθεὶς ἐν ἐλευθέρῃ πατρίδι, καὶ ἀποκτήσας καλὰ καὶ ἀγαθὰ τέκνα, ἐν προβεθηκυῖα ἡλικίᾳ ἔπεσε μαχόμενος ὑπὲρ πατρίδος.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Μεγαλοφυῆς τις πολιτικὸς ἀνὴρ κατορθῶ ἐνίοτε νὰ εἰσαγάγῃ τὸ ἔθνος του εἰς νέας καὶ ἐνδόξους ὁδοὺς, ἀλλ' εἰς ὀλόκληρος λαὸς οὐδέποτε εἶνε ἀρκούντως πεφωτισμένος ὅπως ἀποφύγῃ τοὺς σκοπέλους, καθ' ὧν ἐθραύσθη τὸ μεγαλεῖον τῶν προγόνων. «Ἐκ τῆς ἱστορίας οὐδεὶς οὐδέποτε οὐδὲν ἐδιδάχθη», λέγει ἀρχαῖόν τι ἀπόφθεγμα, ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἐν Ἑλλάδι δέν διεψεύσαμεν.

* * * Τὰ ἔργα τῆς εἰρήνης εἶνε ἡ ἀρίστη πρὸς πόλεμον παρασκευή.

* * * Τὸ ψεῦδος, ἡ διαβολή, ἡ συγκοφαντία, ἡ ἀπάτη, ἡ κακολογία, ἡ ὕβρις, ἡ φιλονεικία, ἡ προδοσία κλπ. προέρχονται ἐκ τῆς κακῆς χρήσεως τῆς γλώσσης, ἐκ τῶν ὁποίων κακῶν ὁ βωβὸς εἶνε ἀπῆλλαγματός.

ΛΥΠΗΡΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Α'
 Τίς εἰς κλωνάρι δόστε μου, γιὰτὶ ἡ δάφνη τόρα Στῆ γῆ μας δέν φροντίζει πλιὰ, εἰς ἄλλη θγαίνει χώρα. Φέρτε κυπαρισσοῦ κλαδί τὴ λύρα νὰ στολίσω, Καὶ λυπηρὸ, νεκρόστιμο τραγοῦδι ν' ἀρχηθῶ. . . Ἄγ' οὐτὸ ἡμέραις σὰν αὐταῖς, π' ἀνὰ στασι μυρίζει, Καὶ τὸ φεγγάρι ὁ Σταυρὸς τῆς λευτερίας κρεμανίζει, Σὲ μέρα: ποὺ θὰ ψάλλουσι Χριστὸς Ἀνάστη ἄλλοι, Ἡ λύρα ἡ Ἑλληνικὴ μοιρολογα, δέν ψάλλει! Φέρτε κυπαρισσοῦ κλαδί, αὐτὸ σ' ἔμας ταυράζει, Ἡ δάφνη θέλει μέτωπα ψηλά καὶ δέν μὲς μοιάζει. . .

Β'
 Ἄλλο, ἄλλο, εἰς ἄλλη γῆ, εἰς ἄλλαις χώραις θγαίνει! Δέν τὴν φροντίζει τὸ νερὸ μόνω, τὴν μαθαίνει. Τὴ πανεμμένα τῆς κλαδί 'στὸ αἶμα ξεφορτώνουν. . . Δέν θγαίνουν τὰ λουλούδια τῆς ἐλαίας ποὺ ξεφραντούνουν, Σὲ τὰ θέατρα καὶ 'στὸς χοροὺς, τὰ Φράγματα τραγοῦδι. . . 'Στοὺς κάμπους τῆς τιμῆς ἀνθῶν τ' ἀθάνατα λουλούδια! Φύλλο, κλαοὶ δὲ 'βρίσκεται σ' ἔμας, μὴ τὸ ζητεῖτε, Στὸ Κοιμητῆρι μοναχὴ θαρνώνα θενὰ ῥεπη. . . Κεῖσε ποὺ ἡ Μαρτιάτικαις νυγτώθησαν ἡμέραις, Τῆς Ἀγίας Λαύρας τὰ παιδιὰ, τῶν νόθων οἱ Πατέρες. . . Τῶν νόθων, καὶ δέν μοιάζομεν ἡμεῖς παιδιὰ δικὰ τους, Καὶ δέν ἔλαβαν ζωὴ ἀπ' τὴν πλατὴ καρδίᾳ τους. . . Κεῖνο τὸ αἶμα στέρεψε ποὺ Κοινωνίᾳ ἐβῆν, 'Στοῦ Κερατσίου τὴν καρδίᾳ, στὰ στήθη τοῦ Κανάρη Ὁ ἀετὸς ἀιτόπουλα ὅπως του ἐβῆνι, Λιοντάρη τὸ λιοντάρη. . .

Καὶ πέστε μου, ἀιτοῦ φωτὶς ἄν ἔχη ἡ ματιά μας, Καὶ ἀπὸ χαίτη λιονταριοῦ μία τρίχα τὰ μαλλιά μας!

Γ'
 Σόφκος, Μοῦσα, σόφακος παραίτα τὸ φαρμάκι, Ἡ φῆλε τῆς Ματὰμ Ἀγκὼ κανένα τραγοῦδάκι. . . Γίνου καθρέφτης τοῦ καιροῦ ποὺ ζῆς, δυστυχημένη, Καὶ ἔβλασε τὴ γενεὰ ποὺ ζῆ καὶ ἀποθαιμένη. . . Ἄς μὴ σ' ἀνάβῃ τὴν καρδίᾳ τῆς Λαύρας τὸ μαρτυροῦ: Ἡ μήπως θαρβῆς πῶς ἡ Ἑλλὰς ἐκεῖνη, εἶναι τὸ σὺτ ἡ. . .

Ἐκεῖν' ἐπίστευε Θεὸ, μὰ τούτῃ δὲν πιστεύει
 Χυδαῖος μόνον τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα λατρεύει. . .
 Ἐκεῖνη ἦτον ἡ Ἑλλάς τῆς Λαύρας, τοῦ Μαρτίου,
 Καὶ τούτῃ, ἡ σημερινὴ Ἑλλάς, τοῦ Σολωμεῖου. . .
 Ἡ πρώτη ἐτραγουῦσα μὲ τὸ βαρὺ Μηλιώτη,
 Καὶ τούτῃ τώρα τραγουδεῖ ἐκεῖ ποὺ ξεφαντώνει.
 Μπροστὰ ἀτὴ δευτέρῃ ἴμορει ἢ πρώτη νὰ προβάλλῃ;
 Ἡ μὲν εἰρούτανε ὁπλοῖ, χειρὸς τὴ βία; ἢ ἄλλῃ. . .
 Ἀχ' ἢ Ἑλλάς ἀπέθανε ἢ οἱ Ἕλληνες τῆς Ἰστορίας;
 Καὶ τὸ μεγάλο χέρωσαν τὰ γρόνια περιβάλει!

Δ'
 Ἀπὸ τῆ μίαν ἄκρη τῆς ἑως τὴν ἄλλη τώρα,
 Ἀνάπτει τῆς Ἀνατολῆς καὶ καίεται ἡ χώρα.
 Ὁ κόσμος ὅλος στ' ἄρματα τὰ χεῖρα του ξαπλώνει,
 Λαοὶ μὲ δίχως ὄνομα, ἀκόμη καὶ ἡ Κίνα,
 Καὶ μόνο, μόνο ἡ Ἑλλάς τὰ χεῖρα της σταυρώνει.
 Τῆς φθάν' ἡ Πελοπόννησος, τῆς φθάνει ἡ Ἀθήνα. . .
 Τί εἶναι τῆς Ἀνατολῆς τὸ ζήτημα γὰρ ἰσχυρῶς,
 Καὶ τί ἂν τῶσα τῆς παιδείας ἄσπαρα καὶ παλαιῶν;
 Ἄν τὴ Μακεδονία τῆς ὁ Σλαύος καταπίνῃ,
 Καὶ τὴν κληρονομίαν τῆς ἡρόδοτος ἰσχυροῦν;. . .
 Σόφιας, Μοῦσας, σοφίας' παραίτα τὸ φαρμάκι,
 Ἡ ψάλε τῆς Μαιμά τ' ἂν ἰσχυρῶς κανένα τραγουδάκι. . .
 Γίνου καθρέφτης τοῦ καιροῦ ποὺ ζῆς, δυστυχομένη,
 Καὶ ἔχου τὴ γένει που ζῆ κα' ἀποθνήσκου. . .
 Φέρτε κυπαρισσοῦ κλαδί, αὐτὸ σ' ἐμᾶς ταιριάζει,
 Ἡ δάφνη θέλει μέτωπα ψυλὴ καὶ δὲν μᾶς μοιάζει. . . 1

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Θάλασσα ἐκ γάλακτος.

Ἀναγινώσκων εἰς τὸ *Λεξικὸν τῶν ἰατρικῶν ἐπιστημῶν* τὸ περὶ θαλάσσης ἄρθρον τοῦ κ. Ροχὰς, γράφει ὁ κ. Σιοφφέ, ἐν ᾧ ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ ἀποδίδει τὸ φαινόμενον τῆς ἐκ γάλακτος θαλάσσης εἰς στρώματα ζωαρίων ἐπιπλεόντων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος, ἀπεφάσισα νὰ δημοσιεύσω τὴν ἐξῆς παρατήρησιν

Τὸ ἀτυόπλοιο *Hooghly*, ταξειδεύον εἰς τὴν Κίνα, εἰσῆρχετο τῇ 17 Ἰανουαρίου 1874 εἰς τὸν κόλπον τῆς Βεγγάλης ἐπ' αὐτοῦ ἐπέβαινον καὶ ἐγώ. Μετὰ ὥραίαν τινα ἡμέραν, ὁ ἥλιος ἤρχισε νὰ χάνηται εἰς τὸν ὄριζοντα, ὅτε οἱ περιδιαβάζοντες ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπιβάται ὁμοφώνως ἀνέκραζαν "Τί ὁμίχλη εἶνε αὐτή! Πραγματικῶς δὲ ὁ οὐρανὸς καὶ τὰ ἄστρα, ἄτινα ἐλαμπύριζον ὀλίγω πρότερον, εἶχον παντελῶς ἀποκρυβῆ βαθμηδὸν ὅμως οἱ ὀφθαλμοὶ συνθεσάντες εἰς τὴν μεταβολὴν ταύτην διέκρινον ὅτι ὁ ἄηρ ἦτο ἐντελῶς διαφανὴς καὶ ὅτι ἐκεῖνο, ὅπερ εἶχε κατ' ἀρχὰς ἐκληφθῆ ὡς ὁμίχλη, ἦτο ἐντύπωσις, ἣν ἐνεποίουν ἐπὶ τοῦ δικτυοειδοῦς χιτῶνος τοῦ ὀφθαλμοῦ ἄκτινες ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης προερχόμεναι. Τῷ ὄντι, ἡ θάλασσα ἀπὸ τῶν τοίχων τοῦ πλοίου μέχρι τοῦ ὀριζοντος ἦτο λευκοῦ, ἀλλ' ἀλαμπυρῶς χρώματος, διαφέροντος μὲν ἀπὸ τοῦ φορφορώδους, ὁμοιάζοντος δὲ πολὺ πρὸς τὸ χρῶμα εὐρείας χιονισμένης πεδιάδος, ἐφ' ἧς ἀντανάκλωσιν αἱ ἀκτίνες τῆς σελήνης.

Ἦτο ἀτάραχος ἡ θάλασσα, τὸ δὲ σκάφος ἀκίνητον σχεδὸν, ὥστε ἠδύνατο ἐκαστος ἐν ἀνέσει νὰ θαυμάσῃ τὸ μαγικὸν ἐκεῖνο φαινόμενον, τὸ

Ε. Μ. Γ. Π. Β. Κ.

ὁποῖον καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς ναυτικούς ἦτο σπανιώτατον. Δώδεκα μίλια εἶχονεν διαπλεύσει καὶ ἐπὶ δώδεκα ὥρας, ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς κατὰ τὴν ἐπαύριον ἀνατολῆς του, ἐξηκολουθοῦμεν νὰ πλέωμεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀχανείας ἐκεῖνης, ἧς ἡ θεὰ δὲν δύναται πρὸς ἄλλο τι νὰ παραβληθῆ ἢ πρὸς τὴν τῶν ἀπεράντων στεπεπῶν τῆς Ρωσσίας, ὅταν χιονοσκεπεῖς καταυγάζῃ αὐτὰς σεληνόφωτος νύξ.

Ὁ πλοίαρχος ἡμῶν εἶχεν ἴδει καὶ ἄλλοτε εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὅπερ κοινῶς ὀνομάζεται *θάλασσα ἐκ γάλακτος*. Εἶχε δὲ ἀρχίσει νὰ συζητῆ περὶ τοῦ πράγματος μετὰ τινῶν ἀνδρῶν ἐπιστημόνων, οἵτινες εὐρίσκοντο μεταξὺ τῶν ἐπιβατῶν. Πολλοὶ ἀπέδιδον τὸ φαινόμενον εἰς τὴν ἐπενέργειαν μακαλοστράκων, ὁμοίῳ πρὸς ἐκεῖνα, ἄτινα ἐπιφέρουσι τὴν φωσφορῶσιν τῆς θαλάσσης, ἀλλ' ὁ πλοίαρχος, ὅστις εἶχε παρατηρήσει ὅτι ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσει καὶ τῇ Νοτιᾷ φύκη τινα ἀνέβαινον καθ' ὠρισμένας ἐποχὰς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἐχρωμάτιζον διαφοροτρόπως τὰ ὕδατα, ἐξήνεγκε γνώμην ὅτι τὸ γαλακτώδες χρῶμα δὲν προήρχετο ἐκ ζωϊκῆς, ἀλλ' ἐκ φυτικῆς μᾶλλον ἐπιδράσεως.

Ἐτυχῶς νὰ ἐχῶ ἐγὼ πρόχειρον μικροσκοπίον, πρότεινον λοιπὸν νὰ παρατηρήσωμεν διὰ τούτου τὸ ὕδωρ. Πραγματικῶς ἠντλήσαμεν ὕδωρ διὰ διαφόρων μηχανικῶν μέσων εἰς διάφορα βάθη. Ὅλα τὰ δείγματα τοῦ ὕδατος εἶχον τὸν αὐτὸν βαθμὸν θερμότητος καὶ τὴν αὐτὴν πυκνότητα τὸ τελευταῖον μόνον, ὅπερ ἐξητάσαμεν, περιεῖχε καὶ στοιχειῶν τι ἰδιαιτέρον. Παρατηρήσαντες δὲ τοῦτο εἰς τὸ φῶς εἶδομεν ὅτι ὁμοιάζε πολὺ πρὸς ἀσβεστόνερρον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου διεκρίνετο πληθὺς σωματιδίων μὴ διαφανῶν, εἰς τὸ σκότος ὅμως τὸ βρυσιτὸν ἐφαίνετο διασχίζόμενον ὑπὸ μεγάλου πλήθους μικρῶν ῥαβδίων *στυλπῶν*, ἄτινα ἤρχιζον νὰ κινῶνται ἅμα τις ἐνέθετε τὴν χεῖρα ἐντὸς τοῦ ὕδατος ἢ ὀλίγον ἐτάραττεν αὐτό. Τὰ μικρὰ ταῦτα σώματα διάφορα κατὰ τὸ μήκος ἐπαρουσίαζον κατ' ἴσας ἀποστάσεις κόμβους, ὁμοίους πρὸς τοὺς τῆς ρίζης τῆς ἰπέκας. Ἐνεκα τῆς μεγάλης αὐτῶν κινητικότητος καὶ τῆς λεπτότητός των δὲν ἦτο μὲν εὐκόλον νὰ τὰ συλλάβῃ τις διὰ τῆς χειρὸς, κατάρθωσα ὅμως νὰ κάμω, ὥστε νὰ ἐναποτεθῶσι τινα λείψανα ἐπὶ τινος κομματιῦ ὑφάσματος, ὅπερ μετεχειρίζομην ὡς στραγγιστήριον. Ταῦτα τὰ ἐξήτασα κατὰ πρῶτον διὰ γυμνοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἦσαν δὲ στυλπνά, πηκτοεῖδη, ἀλλὰ λεπτότατα ἦτο ἄδύνατον νὰ τὰ ἐγγίσῃ τις χωρὶς νὰ τὰ σπάσῃ. Ἐθῆκα τινα ἐξ αὐτῶν μεταξὺ δύο ὕαλινων πλακῶν, ἀς ἐφήρμισα εἰς τὸ ἄκρον τοῦ μικροσκοπίου. Ἀγ' εἰς ἐλαφρὰν μεγέθυνσιν διέκρινα καθαρὰ φυτικούς κυλούς, τῶν ὁποῖων οἱ κανονικοὶ ῥόζοι ἦσαν βλαστάρια μὲ φύλλα πρωτοφυῆ. Βοῶν εἰς μεγαλητέραν μεγέθυνσιν διέκρινα κολλοειδῆ οὐ-

οῖον περιέχουσιν δισεπαρμένα κυττάρια, ἴνας καὶ τέλος σπόρους.

Ἐδειξά ταῦτα πρὸς τὸν πλοίαρχον καὶ τοὺς ἄλλους ἦτο πλέον ὀλοφάνερρον ὅτι, κατ' ἀκολουθίαν βιαίας τινὸς μεταβολῆς γενομένης δι' αἰτίαν ἀγνωστον εἰς ἡμᾶς ἐν τῷ βάθει τῆς θαλάσσης, θὰ ἀπεσπάρθησαν ἀπειροπληθῆ φύκη, ἄτινα ἀνέβησαν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν.

Πολλὰ ἦσαν κουβάριασμένα εἰς ὄγκους διαφορῶν μεγεθῶν, οἵτινες ἐκυλινδούντο ὡς βόλοι χιόνος. Ἐπειράθημεν νὰ ἀνασύρωμεν τινὰς ἐκ τούτων, οἵτινες ἐπέπλεον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, διὰ σιδηροῦ ἀγκίστρου, ἀλλ' ἡ ταχύτης τοῦ πλοίου διερρήγυνε τὰ εὐθραστα ἐκεῖνα φυτάρια, ἄτινα εὐκόλως διωλίσθαινον διὰ τῶν ὀδόντων τοῦ ἀγκίστρου. Ἐλυπήθημεν πολὺ διότι δὲν ἠδυνάμεθα νὰ σταματήσωμεν ἐκεῖ καὶ νὰ ἀποπειραθῶμεν δι' ἄλλου μέσου νὰ λάβωμεν τινα ἐκ τῶν φυτῶν ἐκεῖνων.

Τῇ 18, ἅμα ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, τὸ φαινόμενον ἐξηφανίσθη καὶ διεδέχθη αὐτὸ θαλασσοταραχῆ, ἧτις δὲν μὲ ἄφησε νὰ ἐξκολουθήσω τὰς παρατηρήσεις μου. Τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας μᾶς παρουσιάσθη πάλιν ἡ ἐκ γάλακτος θάλασσα, ἀλλ' ἐν φοβερᾷ κυμάνσει.

Μέχρι τοῦδε τὸ φυσικὸν τοῦτο φαινόμενον, ὅπερ πολλάκις εἶχον ἴδει οἱ ναυτικοί, δὲν εἶχεν ἐξετασθῆ διὰ τοῦ μικροσκοπίου. Διὰ τοῦτο, ἀπατηθέντες οἱ ἐρευνησαντες τὰ κατ' αὐτὸ ὑπὸ τῆς θεᾶς καὶ τῆς κινήσεως τῶν νηματοειδῶν ἐκεῖνων ῥαβδίων, ἄτινα ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, τὰ ἐξέλαβον ὡς ζωντανὰ ζωάρια. Ἀλλὰ μία μόνη παρατήρησις ἄγουσα εἰς σταθερὸν συμπέρασμα ἀρκεῖ νὰ ἐξαφηνίσῃ πάσας τὰς ὑποθέσεις, πιστεύω δὲ ὅτι δικαιῶμαι νὰ βεβαιώω μετὰ θετικότητος ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος τῆς θαλάσσης φαινόμενον ἀποδοτέον εἰς τὰς χημικὰς ἐπενεργείας τῆς ἀπουνηθέσεως ἀπειροπληθῶν φυκῶν, ἀποσπασθέντων ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς θαλάσσης εἴτε ὑπὸ βρυμάτων εἴτε ἐνεκα τῆς ὀριμάνσεώς των.

Δὲν ἔχω καιρὸν.

Ποσάκις δὲν μεταχειρίζομεθα τὴν φράσιν ταύτην ἵνα δικαιολογηθῶμεν διότι ὀλίγον φροντίζομεν περὶ τῆς διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἢ τῆς διὰ τῆς μελέτης διανοητικῆς ἡμῶν ἀναπτύξεως. Καὶ νὰ δικαιολογηθῶμεν ὄχι μόνον πρὸς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς! Εἰλικρινέστεροι ἂν ἦμεθα, θὰ ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν μᾶς λείπει ὁ καιρὸς, ἀλλ' ἡ θέλησις. Ὁ καιρὸς εἶνε ὡς τι ἐλαστικὸν σῶμα' χεῖρες δραστήριαι καὶ ἱκαναὶ δύνανται νὰ τὸν ἐπεκτείνωσι πλείοτερον ἢ ὅσον κοινῶς πιστεύει τις.

Τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τούτων κυροῦσι τὰ θρυλούμενα περὶ Ἀμερικανοῦ τινος, τοῦ ὀνομαζομένου Βούρριτ. Ὁ Βούρριτ μικρὸς ὢν ἐπεδόθη εἰς τὸ πατρικὸν ἔργον, ἐγένετο σιδηροουργός,

τοῦτο ὅμως παντάπασι δὲν ἐκόλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νὰ καταστῆ ἀληθῶς σοφὸς ἀνὴρ, ἂν καὶ τοὺς μεγάλους μόχθους, οὓς ἐμόχθει ἐξασκῶν τὴν βαρεῖαν τοῦ σιδηρουργοῦ τέχνην ἐπηύξανε πολὺ πλείοτερον ἢ φυσικῆ αὐτοῦ ἀδυναμία καὶ ἀσθένεια. Ὁ Βούρριτ κατέλιπεν ἡμερολόγιον, ἐξ οὗ καταφαίνεται τίνα τρόπον τοῦ ζῆν ἐκλέξας ἐφθασεν ὅπου ἐφθασε. Παραθέτομεν εὐθὺς κατωτέρω ἀπόσπασμα τοῦ ἡμερολογίου τούτου. Ἦτο δ' ὁ Βούρριτ, ὅταν ἔγραφε ταῦτα, ἐτῶν εἰκοσιδύο.

Δευτέρα 18 Ἰουνίου.—Κεφαλαλγία. Ἀνέγνωσα 40 σελίδας ἐκ τῶν τοῦ Κυβιέρου καὶ ἄλλας 64 γαλλικά. Ἐσιδῆρευσα ἐπὶ 41 ὥρας.

Τρίτη. Ἀνέγνωσα 65 στίχους ἐβραϊκὰ, 30 σελίδας γαλλικά ἐμαθα τὰ ὀνόματα 15 ἀστέρων. Ἐσιδῆρευσα ἐπὶ 10 ὥρας.

Τετάρτη. 25 στίχους ἐβραϊκὰ, 50 σελίδας ἀστρονομίαν. Ἐσιδῆρευσα 14 ὥρας.

Πέμπτη. 55 στίχους ἐβραϊκὰ, 10 στίχους δανικά. Ἐσιδῆρευσα 14 ὥρας.

Παρασκευή. Ἀδιάθετος. Ἠργάσθη μόνον ἐπὶ 12 ὥρας εἰς τὸ σιδηροουργεῖον.

Σάββατον. Ἐπασχα ὄλην τὴν ἡμέραν. Ἀνέγνωσα 50 σελίδας φυσικῆν καὶ ἐσιδῆρευσα 40 ὥρας.

Κυριακή. Ἐμελέτησα θρησκευτικὸν τι θέμα διὰ τὸ σχολεῖον.

Αὐτὸ δὲ ἐγένετο καθ' ἑβδομάδα. Οὕτω δὲ διαθέτων τὸν καιρὸν του καὶ τόσον ἰσχυρὰν θέλησιν ἔχων ὁ Βούρριτ, ἐξέμαθε μὲν περὶ τὰς δώδεκα γλώσσας, ἐμυήτη δὲ τὰ τῶν πλείστων ἐπιστημῶν. Τὸ παράδειγμα τοῦ ἀκαμάτου καὶ σοφοῦ σιδηρουργοῦ δὲν θὰ διορθώσῃ τινα; Τὸ κατ' ἐμὲ, ὁμολογῶ ὅτι δὲν βλέπω ἐμαυτὸν ἱκανὸν νὰ μιμηθῶ κατὰ πάντα τόσον μέγα παράδειγμα, ἂν ὄχι ἄλλο ὅμως τοῦλάχιστον δὲν θὰ προσφέρω εἰς τὸ μέλλον τόσον συχνὰ τὴν τυπικὴν, ἀπερίσκεπτον καὶ ἐγωϊστικὴν φράσιν "Δὲν ἔχω καιρὸν".

Ναυτικοὶ χαιρετισμοί.

Ἡ καλὴ συμπεριφορὰ ἀπαιτεῖ ὅταν τις διέρχεται πλησίον μας καὶ χαιρετίζῃ νὰ τὸν χαιρετίζωμεν καὶ ἡμεῖς. Δεικνύει δ' ὅτι στερεῖται καλῆς ἀγωγῆς ἐκεῖνος ὅστις ἢ δὲν χαιρετίζει πρῶτος ἢ δὲν ἀνταποδίδει τὸν χαιρετισμὸν τοῦ ἄλλου. Καὶ ἂν μὲν εἰς τὴν ξηρὰν οἱ κανόνες τῆς ἀμοιβαίας περιποιήσεως τηρῶνται παρὰ πάντων, εἰς τὴν θάλασσαν ὅμως, δύναται τις εἰπεῖν, ἀποτελοῦσι στενὴν ὑποχρέωσιν. Ἄν πλοῖόν τι παραλείψῃ ν' ἀποδώσῃ τὸν ὀφειλόμενον χαιρετισμὸν εἴτε πρὸς πλοῖα ἄλλοεθνῆ εἴτε πρὸς φρούρια, ὅταν πρὸς ταῦτα πλησιάσῃ, τοῦτο μὲν θὰ ἐκθέσῃ ἐαυτὸ εἰς τὴν δικαίαν ὀργὴν τοῦ προσβληθέντος, τοῦτο δὲ θὰ προκαλέσῃ σπουδαίας διεθνεῖς περιπλοκάς. Εἶνε δὲ περιέργως ἢ πρὸς τοῦ-

το ναυτική ἐθιμοταξία. Πέντε εἰδῶν ναυτικοὶ χαιρετισμοὶ ὑπάρχουσιν· α' ὁ χαιρετισμὸς διὰ τῆς σημαίας, β' ὁ χαιρετισμὸς διὰ κανονοβολισμῶν, γ' ὁ χαιρετισμὸς διὰ τῶν ἰστίων, δ' ὁ διὰ τῶν καλουμένων μουσκέτων, ε' ὁ διὰ τῆς φωνῆς. Ὁ χαιρετισμὸς διὰ τῆς σημαίας τῆς πύρνης εἶνε ὡς περ δείγμα ὑποταγῆς, δὲν ἀποδίδεται δ' ὁ χαιρετισμὸς οὗτος εἰμὴ παρὰ κατωτέρου πρὸς ἀνώτερον, παρ' ἐμπορικοῦ λ. χ. πλοίου πρὸς πολεμικὸν ἢ πρὸς φρούρια ξένης δυνάμεως ἐν θαλάσῃ ἀνηκούσῃ εἰς αὐτήν. Ὁ διὰ κανονοβολισμῶν χαιρετισμὸς συνίσταται εἰς ἀριθμὸν τινα κανονοβολισμῶν, ὅστις παραλλάσσει ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τοῦ χαιρετιζομένου ἢ τοῦ χαιρετίζοντος. Τιμητικώτερος δὲ εἶνε ὁ καὶ διὰ σφαιρῆς κανονοβολισμῶς. Πάντα σχεδὸν τὰ ἔθνη χαιρετίζουσι διὰ περιττοῦ ἀριθμοῦ κανονοβολισμῶν, τριῶν, πέντε, ἑπτὰ, ἑννέα, μέχρις εἴκοσι καὶ ἑνὸς, ὅστις εἶνε ὁ βασιλικὸς χαιρετισμὸς. Διὰ τῶν ἰστίων χαιρετίζουσι καταβιβάζοντες τοὺς κερχισίους μέχρι τοῦ μέσου τοῦ ἰστοῦ· τοῦτο δὲ ποιοῦσι τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ὅταν συναντήσωσι πολεμικόν. Τὸ πολεμικόν δὲ δὲν ἀνταποδίδει τὸν χαιρετισμὸν, διότι ὁ διὰ τῶν ἰστίων χαιρετισμὸς εἶνε τρόπον τινὰ δείγμα σεβασμοῦ τοῦ προστατευομένου πρὸς τὸν προστατήν. Ὁ διὰ τῶν μουσκέτων χαιρετισμὸς δὲν γίνεται εἰμὴ ἐν καιρῷ δημοσίας χαρᾶς. Ὁ διὰ τῆς φωνῆς ἀκολουθεῖ εἰς τὸν διὰ κανονοβολισμῶν χαιρετισμὸν ἢ γίνεται ὅταν τὸ πλοῖον δὲν δύναται νὰ κανονοβολήσῃ, ὡς λ. χ. ὅταν ἀπαντήσῃ ναυαρχίδα. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου ἀγαθαίνει εἰς τὰς κεραίας τῶν ἰστίων καὶ χαιρετίζει κινουὺν διὰ τῆς δεξιᾶς τὸν πῖλον καὶ ζητωκραυγάζον, ἅμα δοθῆ τὸ πρὸς τοῦτο σημεῖον διὰ τῆς συρίττρας. Ἀπασαί αἱ εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις ἀπαιτοῦσιν ὥστε τὰ ξένα πλοῖα, τὰ τε ἐμπορικὰ καὶ τὰ πολεμικὰ, εἴτε πλέουσι μόνα εἴτε συνηνωμένα εἰς στόλον ἢ στολίσκον, ὅταν διέρχωνται τῶν λιμένων ἢ τῶν φρουρίων αὐτῶν εἰς ἀπόσασιν βολῆς κανονίου, νὰ χαιρετίζωσι διὰ κανονοβολισμῶν καὶ διὰ τῆς φωνῆς. Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα σημεῖα τοιαύτης τρόπου τινα διεθνούς περιποιήσεως· ταῦτα συνίστανται, α' εἰς τὸ νὰ ὑψοῦν τὸ πλοῖον ὁμοῦ μετὰ τῆς ἰδικῆς του σημαίας καὶ τὴν τοῦ ἔθνους, ὅπερ θέλει νὰ τιμῆσῃ, β' εἰς τὸ νὰ ὑψοῦν τὴν σημαίαν τοῦ ξένου ἔθνους ὑπεράνω τῆς ἰδικῆς, ἢ τιμῆ δὲ αὐτῆ εἰς τὴν θάλασσαν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν εἰς τὴν ξηρὰν γενομένην διὰ τῆς ἀπονομῆς τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ θέσεως, γ' εἰς τὴν ἀποστολὴν ἀξιωματικοῦ ἐπὶ τοῦ ξένου πλοίου, ἵνα χαιρετίσῃ τὸν κυβερνήτην αὐτοῦ, δ' εἰς τὸ νὰ τίθηται τὸ πλοῖον ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ ἄλλου. Μετ' ὅλην ὅμως τὴν αὐστηρότητα τὴν ἐν τῇ θαλάσῃ ἐπικρατοῦσαν ὡς πρὸς τὰ τοιαῦτα, οἱ βασιλεῖς, οἱ ἡγεμόνες, αἱ ἡγεμονίδες καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπαλλάσσονται

τῆς τηρήσεως τῆς ἐθιμοταξίας ταύτης καὶ τυγχάνουσιν ἀπ' ἐναντίας πανταχοῦ τοῦ διὰ κανονοβολισμῶν χαιρετισμοῦ καὶ ὅταν ἀκόμη ἀποβιβάζωνται εἰς ξένα φρούρια. Ὁμοίᾳ διάκρισις γίνεται δι' αὐτοὺς ὅταν ἐπιβαίνωσι ξένων πλοίων πρὸς ἐπίσκεψιν· τότε μάλιστα χαιρετίζονται ὄχι μόνον διὰ κανονοβολισμῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς φωνῆς.

Ἐνδοξος τελετὴ.

Ἡ γερμανικὴ αὐτὴ ἐώρτασε κατ' αὐτὰς σπανιωτάτην τελετὴν, τὴν *εβδομηκοστὴν* ἐπέτειον τῆς εἰς τὸν στρατὸν κατατάξεως τοῦ αυτοκράτορος Γουλιέλμου. Ὡς γνωστὸν, μείραξ ἔτι ὁ δαφνοστεφῆς μονάρχης συμμετέσχε τῶν κατὰ τοῦ Ναπολέοντος Α' πολέμων. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αυτοκράτορος Γουλιέλμου διεξήχθησαν τρεῖς νικηφόροι πόλεμοι, ὁ δανικὸς, ὁ αὐστριακὸς καὶ ὁ γαλλικὸς. Κατὰ τοὺς πολέμους τούτους συνεκροτήθησαν 35 μάχαι, 94 συμπλοκαὶ καὶ 1599 αἱματηραὶ ἀψιμαχίαι. Ἐκυριεύθησαν δὲ 18 φρούρια, 3574 τηλεβόλα καὶ 407 σημαίαι.

Ἄγρυπνος ὑπάτος.

Ὁ Κιέρων ἔλεγε περὶ Κκνονίου Ῥιβιλίου, μίαν μόνην ἡμέραν ὑπάτου χρηματίσαντος, «ἔχομεν ὑπάτον τοσοῦτω ἄγρυπνον, ὥστε οὐδὲ μίαν μόνην νύκτα ἐκοιμήθη κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑπατείας του.» Πόσους τοιοῦτους ἀγρόπνους ὑπουργοὺς ἀριθμεῖ ἡ Ἑλλάς!

Εὐφύης ἀπάντησις.

Καθηγητῆς ῥητορικῆς ἀνεγίνωσκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ τὸν ὑπὸ τοῦ Φλεσιᾶ ποιηθέντα ἐπικήδειον λόγον εἰς τιμὴν τοῦ στρατάρχου Τουρένας. Μαθητῆς τις, κατανοήσας τὰ κάλλη τοῦ λόγου, εἶπε κκεντρεχῶς πρὸς τινὰ τῶν συμμαθητῶν του·— «Πότε θὰ δυνηθῆς νὰ κάμῃς καὶ σὺ τοιοῦτον λόγον;»— «Ὅταν σὺ γείνης Τουρένας», ἀπήντησεν.

Ἀναλογία ἐπιστολῶν κατ' ἄτομον.

Μεγάλῃ Βρετανίᾳ	30, ²	Γαλλίᾳ	9, ⁵	Ἑλλάδι	1, ⁵
Ἑλβετίᾳ	25, ⁵	Δανιμαρκίᾳ	8, ⁶	Βρασίλιᾳ	1, ²
Πρωμ. Πολιτείας	18, ¹	Ἀυστρίᾳ	7, ⁶	Ῥωμανίᾳ	1, ²
Ἀυστραλίᾳ	17, ³	Ἰσπανίᾳ	4, ⁴	Ῥωσίᾳ	0, ⁹
Γερμανίᾳ	13, ⁵	Νορβηγίᾳ	4, ¹	Σερβίᾳ	0, ⁹
Βελγίῳ	12, ⁹	Ἰταλίᾳ	3, ⁸	Αἰγύπτῳ	0, ⁸
Κ. Χώρας	12, ²	Σουηδίᾳ	3, ⁷	Ἰαπωνίᾳ	0, ⁵

Εἰς ἈΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

«Ὅτε ἐπὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου ἐκινδύνευεν ἡ Ἑλλάς, ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, οἵτινες ἐχθρότατα πρὸς ἀλλήλους διέκειντο, ἀνοίξαντες ἓνα βόθρον, καὶ θέντες ἐπ' αὐτοῦ συνδεμένους τὰς δεξιὰς, ἐπεφώνησαν· «Τὴν ἐχθραν ἐνταῦθα καταθώμεθα, ἕως ἂν πρὸς τὸν Πέρσην διαπολεμήσωμεν.»